

Pöytäkirjan liitteet
Suomen ortodoksisen kirkon kirkolliskokous
Kulttuurikeskus Sofiassa Helsingissä 24.-26.11.2025

Arkipiispa Elia
Metropoliitta Arseni
Piispa Sergei
Arkkimandriitta Mikael
Bly Ritva
Brodin Jefim
Halonen Pirjo
Harvola Heikki (Jaakko Vainion tilalla)
Huttunen Heikki
Hynninen Jari
Kallinen Kimmo
Kauhanen Jussi
Kilpinen Kim
Kivimäki Raija
Lampropoulos Ioannis
Laukkanen Sofia
Leskinen Tanja
Lindström Anja
Merras Teo
Niemi Ludmila
Nykänen Timo
Pahkala Kaisa
Palola Elina
Pietarinen Rauno
Roszczenko Aleksander
Saarinen Ulla
Salmikangas Anna-Katriina
Sidoroff Mikko
Sundkvist Mikael
Tchervinskij-Matsi Irina
Tikkunen Matti
Tolvanen Matti
Tynkkynen Timo
Vuolukka Kaisa

Esityslista

Kirkolliskokouksen I täysistunto 24. marraskuuta 2025 klo 13.00

1. Alkurukous

2. Läsnaolijoiden toteaminen

3. Patriarkan tervehdys

4. Arkkipiispa Elian avauspuhe

5. Esityslistan hyväksyminen

6. Asia 1. Puheenjohtajiston ja sihteeristön toteaminen sekä varapuheenjohtajien valitseminen

Kirkollishallituksen esitys:

Puheenjohtajisto ja sihteeristö

Kirkolliskokouksen puheenjohtajistona on (OrtKL 174/2007 40 §):

Puheenjohtaja	arkkipiispa Elia
1. varapuheenjohtaja	metropoliitta Arseni
2. varapuheenjohtaja	piispa Sergei

Varapuheenjohtajisto

Kirkolliskokous (OrtKL 174/2007 40 §) kutsuu 3. varapuheenjohtajaksi pappisjäsenen ja 4. varapuheenjohtajaksi maallikkojäsenen.

Kirkollishallitus (OrtKL 174/2007 40 §) on nimennyt vuoden 2025 kirkolliskokouksen lakimieheksi Jouni Heinon ja sihteeriksi Annaleea Kempvaisen.

7. Äänten laskijoiden valinta

Valitaan kaksi ääntenlaskijaa kirkolliskokouksen ajaksi.

8. Asia 2. Kirkolliskokouksen asialuettelon vahvistaminen ja asioiden käsittely valiokunnissa

a) Kirkolliskokouksen asialuettelon vahvistaminen

Kirkollishallituksen esitys vuoden 2025 kirkolliskokouksen asialuetteloksi:

Kokouksen järjestäytyminen

1. Puheenjohtajiston ja sihteeristön toteaminen sekä varapuheenjohtajien valitseminen, kirkolliskokouksen ääntenlaskijoiden valinta
2. Kirkolliskokouksen asialuettelon vahvistaminen ja asioiden käsittely valiokunnissa
3. Kirkolliskokouksen menojen kattaminen, päättäminen edustajien ja avustajien palkkioista

Kirkollishallituksen esitykset

4. Oulun metropoliitan vaalin järjestäminen
5. Suomen ortodoksisen kirkon tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus vuodelta 2024, vastuuvapaudesta päättäminen
6. Suomen ortodoksisen kirkon vuoden 2026 talousarvio ja taloussuunnitelma
7. Esitys kirkon rakenteellisista säästöistä
8. Kolttasaamelaitosten edustusta kirkon päättävissä elimissä koskeva ortodoksisesta kirkosta annetun lain muutosesitys
9. Esitys OrtKL 74 §:n ja OrtKJ 110 §:n muutokset
10. Esitys kirkon uudeksi tavoite- ja toimintasuunnitelmaksi vuosille 2026–2030
11. Kirkolliskokousaloite turvallisemman tilan periaatteiden käyttöönnotosta Suomen ortodoksisessa kirkossa
12. Kirkolliskokousaloite Suomen ortodoksisen kirkkomuseo Riisan toiminnan kehittämisestä
13. Kirkolliskokousaloite Pyhien toimitusten käsikirja Euhologionin uudistetun laitoksen laatimisesta
14. Kirkolliskokousaloite kirkon keskushallinnon ja erityisesti sen taloushallinnon toiminnan arvioimisesta ja tehostamisesta
15. Kirkolliskokousaloite valtionavun leikkauksen vaikutuksista kirkon talouteen ja valtionavun käytön raportoinnista kirkolliskokoukselle
16. Kirkolliskokousaloite kirkolliskokouksen kokoontumisesta
17. Kirkolliskokousaloite monikulttuurisuustyöstä Suomen ortodoksisessa kirkossa
18. Kirkolliskokousaloite työryhmän perustamiseksi laatimaan selvitystä kirkon diakoniatyöstä tuleville vuosille
19. Kirkolliskokousaloite kirkon toiminnan laatumittareista
20. Kirkolliskokousaloite kirkon johtamisen avoimuuden edistämisestä
21. Kirkolliskokousaloite kahden hiippakunnan mallista
22. Kirkolliskokousaloite palvelukeskustoiminnan uudistamisesta kirkkoa paremmin palvelevaksi
23. Kirkolliskokousaloite kiinteistötyöryhmän raportin toimenpide-esitysten edelleen kehittämisestä
24. Kirkolliskokousaloite seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen sekä muiden vähemmistöjen oikeuksien tunnistamisesta ja turvaamisesta kirkossa
25. Esitykset poikkeusoloihin varautumista ja sähköistä asiointia koskeviksi säädösmuutoksiksi
26. Karjalankatu 1 kiinteistön hankesuunnitelma

Tiedoksi merkittävät asiat

27. Vuoden 2024 kirkolliskokouksen päätösten seuranta ja jatkotoimet
28. Keskusrahaston ja seurakuntien yhteiset tulos- ja taselaskelmat sekä Valamon luostarin ja Lintulan luostarin tilinpäätökset vuodelta 2024
29. Yhdistelmälaskelma, joka käsittää kirkon keskusrahaston tilinpäätöksen, Skiitta Oy:n tilinpäätöksen sekä Konevitsan ja Petsamon luostarien tilinpäätökset vuodelta 2024
30. Skiitta osakeyhtiön talousarvio vuodelle 2026 ja suunnitelmavuodet 2027–2028
31. Palvelualueiden toimintakertomukset vuodelta 2024
32. Hiippakuntien toimintakertomukset vuodelta 2024
33. Selvitys Suomen ortodoksisen kirkon lapsi-, nuoriso- ja perhetyön kokemuksista ja käytännöistä
34. Työryhmän raportti naisdiakonaatin mahdollisuuden ja naisten kirkollisen aseman selvittämiseksi

b) Asioiden käsittely valiokunnissa

Asiasta päätetään kohdassa 11 (Kirkolliskokouksen työjärjestys 12 §).

9. Asia 3. Kirkolliskokouksen menojen kattaminen, päättäminen edustajien ja avustajien palkkioista

Kirkollishallituksen esitys:

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle, että kirkolliskokouksen menot katetaan keskusrahaston varoista ja että edustajille, sihteereille ja avustajille suoritetaan palkkiot ja korvaukset seuraavasti:

1. Matkakorvaukset ja päivärahat toimihenkilöille maksetaan kirkon työehtosopimuksen mukaan.
2. Toimihenkilöiden osalta mahdollinen ylityö pidetään vapaana.
3. Edustajien ja avustajien majoitus sekä matkakorvaukset kokouspäivinä maksetaan suoraan kirkon varoista. Palkkioina suoritetaan kokouspäiviltä puhemiehistölle 60 euroa ja muille kokousedustajille 50 euroa. Palkkion lisäksi kokousedustajille korvataan kokouksesta aiheutuneet todelliset ansionmenetykset. Edustajat vastaavat mahdollisista puhelinkuluistaan itse.
4. Valiokuntien puheenjohtajille ja -sihteereille maksetaan palkkiona 60 euroa kokouspäivältä.
5. Edustajille ei makseta kokouspäiviltä erillistä päivärahaa.
6. Edustajien tulee hakea korvauksia kahden kuukauden kuluessa kirkolliskokouksen päättymisestä.

10. Lähetekeskustelu

11. Päätös asioiden käsittelystä valiokunnissa

Kirkollishallitus esittää, että asiat käsitellään valiokunnissa seuraavasti:

Hallintovaliokunta, asiat: 16,19,20,21,22,23,26

Lakivaliokunta, asiat: 4,8,9,25

Sivistysvaliokunta, asiat: 10,11,12,13,17,18,24

Talousvaliokunta, asiat: 5,6,7,14,15

12. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

13. Ilmoitusasiat

14. Loppurukous

15. Istunnon päättäminen

Liite 3

SELVITYS KIRKOLLISKOKOUKSEN TOIMIHENKILÖILLE JA AVUSTAJILLE SUORITETTAVISTA PALKKIOISTA JA KORVAUKSISTA

Kirkolliskokoukseen nimettyjä toimihenkilöitä ovat kirkolliskokouksen lakimies Jouni Heino ja kirkolliskokouksen sihteeri Annaleea Kemppainen. Toimihenkilöt saavat kokouksen ajalta normaalin kuukausipalkan. Mahdollinen ylityö korvataan työehtosopimuksen mukaisesti vapaa-aikana. Lisäksi korvataan matkakorvaukset ja päivärahat verohallinnon ohjeiden mukaan.

Kirkolliskokouksen avustajia ovat stuertit ja valiokuntasihteerit. Stuertit eivät saa tehtävästä palkkaa. Lahjaksi he saavat pienen ikonin ja karkkipussin, lahjan arvo on 16,50 euroa. Valiokuntasihteeille maksetaan palkkiona 60 euroa per kokouspäivä. Lisäksi valiokuntasihteerit saavat lahjaksi pienen ikonin ja pussin irtoteetä, lahjan arvo on 16,50 euroa. Muita avustajia ei ole kokouksessa.

Puhemiehistölle maksetaan kokouspäiviltä 60 euroa per päivä kokouspalkkiota.

Helsingissä 25.11.2025

+ Elia

Elia
Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa

Asia 6. Suomen ortodoksisen kirkon vuoden 2026 talousarvio ja taloussuunnitelma

KP esipaimen, kunnioitetut esipaimenet, hyvät kirkolliskokousedustajat,

Olemme saaneet iloa siitä, että kirkoissa on entistä enemmän kävijöitä, katekumeeniopetuksella on kysyntää, ja kirkkoon myös liitytään. Kuitenkin kirkon toimintatavat ja esimerkiksi perheisiin liittyvät kirkon sakramentit ja niin sanotut kasuaalitoimitukset saattavat olla vieraita ja niihin opastaminen konkreettisin keinoin, esimerkiksi videoin ja selkokielisten tekstein on tarpeellista. Tällaiselle tiedolle meillä on Ortodoksisto-sivusto, joka on pitkälti tämän vuoden syyskuussa tuonilmaisiiin siirtyneen Kaarina Lyhykäisen ideoima ja tuottama.

Kirkollishallitus on kokouksessaan 31.8.2023 todennut, että "Ortodoksisto.fi -sivusto on ortodoksista kasvatusta ja opetusta tukeva sivusto. Sinne kootaan aineistoa erityisesti kotona, seurakunnissa ja kouluissa tapahtuvaa kasvatusta, koulutusta ja opetusta varten."

Vuoden 2021 kirkolliskokous päätti seuraavaa talousvaliokunnan mietinnön pohjalta: "Kp 205 Kirkon kasvatusta- ja diakoniatyö: siirretään Kp:lta 301 Avustukset ja yhteistyösopimukset 75 000 euroa, Ortodoksisto sivuston kolmivuotinen hanke vv. 2022–2024."

Arvoisat kirkolliskokousedustajat,
Kirkolliskokouksen olisi hyvä tehdä vastaava päätös tässä kokouksessa kuin mitä kirkolliskokous teki vuonna 2021.

Puheenvuoro lähetekeskustelu asia 7 Roszczenko

Kunnioitettu puheenjohtaja, arvoisat esipaimenet ja kirkolliskokousedustajat,

Asiakirjassa ”esitys kirkon rakenteellisista säästöistä ” sisältää pienen (ei paljon kertovan) lauseen leikkauksista ”valtionavusta edelleen jaettavat avustukset 54 000 €”. Selvittääkseen mitä kyseinen lause tarkoittaa, täytyy tutustua esityksen liitteeseen, jossa säästöt on luokiteltu kahteen kategoriaan: ”henkilöstösäästöt” ja ”muut säästötoimet”. Kyseinen leikkaus löytyy kohdasta ”muut säästötoimet”. Huolestuttavaa on, ettei kyse olekaan hallinnollisista kuluista, vaan työntekijöistä, jotka tekevät kirkkomme ydintehtävää — hengellistä työtä.

Haluan ensiksi todeta, että esitetyt muutokset matkapapiston avustuksiin — erityisesti 30 prosentin leikkausesitys — ovat tulleet asianomaisille seurakunnille täysin ennakkoimatta. Muutoksesta ei ole missään vaiheessa neuvoteltu eikä sitä ole valmisteltu yhdessä niiden seurakuntien kanssa, joita muutos konkreettisesti koskee. Näin merkittävä henkilöstöön ja hengelliseen työhön vaikuttava esitys olisi välttämättä vaatinut kuulemisen ja vaikutusten arvioinnin.

Lisäksi on huomioitava, että seurakuntien valtuustot ovat jo hyväksyneet vuoden 2026 talousarviot — monin paikoin alijäämäisinä. Nyt esitetty rakenteellinen 30 prosentin leikkaus matkapapiston avustuksiin tuo näihin talousarvioihin odottamattomia ja merkittäviä muutostarpeita, täysin aikataulun ulkopuolelta.

Seurakunnissa ei ole varauduttu tällaiseen lisäleikkaukseen, eikä sen vaikutuksia ole mahdollista hallitusti integroida jo päätettyihin taloussuunnitelmiin.

Suurin muutos kohdistuu Joensuun ortodoksisen seurakuntaan, jossa matkapapiston entinen toimi edelleen käytännössä toteutuu aluepapiston työparina — ja rahoitetaan suurelta osin keskushallinnon avustuksilla. Kolmenkymmenen prosentin leikkaus tarkoittaa käytännössä esim. aluekanttorin osa-aikaistamista.

Pohjois-Karjalan taloudellinen ja väestörakenne on heikentynyt rajan sulkeutumisen seurauksena. Juuri nyt hengellisen työn läsnäolo ja pyhäkkökeskeisyys on entistä tärkeämpää. Tästä pyhäkkökeskeisen mallin tärkeyttä korosti isä esipaimen kokouksemme avauspuheenvuorossa. On syytä kysyä, halutaanko syrjäseutujen elämää edellyttävää hengellistä työtä entisestään heikentää.

Rajaseudun elinvoima ei ole vain paikallinen, vaan myös kansallinen kysymys. Kirkon läsnäolo rajaseudulla on osa laajempaa yhteiskunnallista vastuuta — myös turvallisuuspoliittisesti.

Tällä hetkellä alueella ei ole muiden patriarkaattien toimijoita. Jos omaa työvoimaa vähennetään ja kirkkomme läsnäolo heikkenee, emme voi tietää, mitä tulevina vuosina tapahtuu. Kirkon tulee olla oma-aloitteinen, ei vetäytyvä.

Vaikka jäsenmäärä on laskussa, seurakunta on edelleen kirkkomme toiseksi suurin. Sen alue on laaja ja haja-asutus merkittävää. Henkilöstön vähentäminen ei muuta karttaa pienemmäksi. Palvelutarve ei häviä, vaikka resursseja leikataan.

Olemme jo vähentäneet yhden hengellisen työn työparin ja järjestelleet työn uudelleen. Myös tukitoimintoja kehittämällä on saatu aikaan säästöjä ja vapautettu resursseja hengelliseen työhön. Seurakunta on tehnyt osansa. Matkapapiston kohdistuva leikkaus ei takaa sopeuttamista, vaan toiminnan alasajoa.

Vaasan ja Kokkolan alueella toimitaan yhden kokopäiväisen papin ja puoliaikaisen kanttorin voimin. Miten 30 prosentin leikkaus vaikuttaisi siellä? Muuttuisiko kokonainen papinvirka osaikaiseksi? Näitäkään vaikutuksia ei ole arvioitu.

Meidän kirkossamme on jo nyt pula papeista ja kanttoreista, ja eläköitymisiä on edessä. On vaikea nähdä, miten hengellisen työn turvaaminen onnistuu, jos olemassa olevia toimia lähdetään purkamaan. Jos leikkauksia kohdistuu myös hengellistä työtä tekeville, kirkko tulee näyttämään entistä epävarmemmalta työnantajana.

Lapin matkapapiston erityisluonteen huomioiminen on ymmärrettävää. Silti olisi tärkeää tarkastella kokonaisuutta ennen kuin alueita asetetaan keskenään eriarvoiseen asemaan, mikä voi pahimmillaan aiheuttaa hajaannusta.

Esityksessä on myös merkittävä leikkaus venäjänkielisen tiedotukseen (70% eli 41.000€) sekä kasvatus- ja koulutustoimintaan (40% eli 31000€). Onko näitä leikkauksia mietitty perusteellisesti? Minkälaisen tyhjön venäjänkielisen tiedottamisen puute luo ja kuka sen täyttää. Kyseinen tiedotus saavuttaa myös Suomessa asuvia ukrainalaisia. Olisi myös hyvä tietää, miten kasvatus- ja koulutustoimintaa koordinoiva henkilöresurssi on tarkoitus jatkossa hoitaa.

Lopuksi: säästöjä tarvitaan, mutta niitä ei voi tehdä pelkästään prosenttiperiaatteella suhteessa valtionavustuksen leikkaukseen. Kirkon toiminnan rakenteita täytyy tarkastella kokonaisuutena: mikä on ydintehtävä, missä voidaan oikeasti tehostaa, ja miten varmistetaan työn jatkuvuus siellä, missä kirkko on läsnäolollaan tärkeä. Kirkkokunta on strategisesti pyrkinyt muodostamaan suurseurakuntia. Esim. Joensuussa tämä on tarkoittanut taloudellisesti heikkojen seurakuntien/alueiden yhdistämistä. Nyt kirkkokunta kuitenkin näyttää olevan ajamassa näiden ratkaisujen edellytyksiä alas ilman selkeää yhteistyössä tehtyä strategista suunnittelua.

Toivon, että tämä esitys palautetaan perusteelliseen valmisteluun, jossa seurakuntia kuullaan ja jossa vaikutukset arvioidaan avoimesti ja kokonaisvaltaisesti. Näin voimme yhdessä varmistaa, että kirkkomme pysyy vahvana myös rajaseuduilla ja siellä, missä hengellisen työn tarve on suuri.

Yleiskeskustelupuheenvuoro pöytäkirjaa varten

Lähettäjä Palola Elina (STM) <Elina.Palola@gov.fi>

Päivämäärä ke 26.11.2025 10.56

Vastaanottaja Kirkolliskokous <kirkolliskokous@ort.fi>

Et saa usein sähköpostia osoitteesta elina.palola@gov.fi. [Lue, miksi tämä on tärkeää](#)

Asia 8: Kolttasaamelaisten edustusta kirkon päättävissä elimissä koskeva ortodoksisesta kirkosta annetun lain muutosesitys

Korkeasti pyhitetty esipaimen, kunnioitetut esipaimenet, hyvät kirkolliskokousedustajat,

Kirkollishallitus on valmistellut kirkolliskokoukselle kolttasaamelaisten edustusta kirkon päättävissä elimissä koskevia lakimuutosehdotuksia nyt jo neljäntenä vuonna peräkkäin. Kolttasaamelaisten edustuksen turvaamista ei varmasti vastusta kukaan, *päinvastoin*, mutta säätämisen vaikeus kertoo osaltaan avoimen keskustelun ja punnittujen perustelujen puutteesta lainsäädännön valmistelussa. Ilman avointa ja moniäänistä keskustelua, jossa erilaiset näkökulmat ja perustelut tulevat esille ja ymmärretyiksi, emme voi eikä meidän myöskään pidä muuttaa lainsäädäntöämme.

Hyvät kuulijat, kolttasaamelaisten ovat pieni saamelaisten kansanosa. Kun yleisellä tasolla saamelaisasioiden yhteensovittamisesta ja saamelaiskäräjiin liittyvistä oikeudellisista ja hallinnollisista kysymyksistä Suomessa vastaa oikeusministeriö, kolttalaki kuuluukin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle. Lain tavoitteena on paitsi ylläpitää ja edistää kolttakulttuuria, myös erityisesti edistää kolttaväestön ja kolttaluonnon elinolosuhteita ja toimeentulomahdollisuuksia. Lain 2 § :ssä määritelläänkin tarkoin maantieteellinen Koltta-alue, jonka kehittämiseksi kolttalain mukaisia toimenpiteitä nimenomaisesti toimeenpannaan.

Ortodoksisuus ja vahva ortodoksinen kulttuuriperintö erottaa kolttasaamelaisten Suomen muista saamelaisista, jotka kuuluvat pääosin luterilaiseen kirkkoon. Suomen evankelis-luterilainen kirkko muuttikin omaa kirkkolakiaan jo vuosituhatien vaihteessa siten, että saamelaisilla on kirkolliskokouksessa oma saamelaiskäräjien valitsema edustajansa. Tuota lakimuutosta perusteltiin sillä, että Suomen hallitusmuodon mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamelaisia koskevan kirkollisen lainsäädännön kehittämisessä eniten keskustelua myös evankelis-luterilaisessa kirkossa herätti kirkolliskokousedustus. Asia oli esillä vuoden 1990 kirkolliskokouksessa, mutta vielä tuolloin ei löytynyt sellaista yhteisymmärrystä, että aloite olisi voitu toteuttaa. Saamelaisten kirkolliskokousedustus nousi vuosia myöhemmin uudestaan esiin kirkolliskokousedustajan aloitteesta. Siinä

esitettiin, että kirkolliskokous ryhtyisi toimenpiteisiin kirkkolain muuttamiseksi siten, että kirkolliskokouksen edustajamäärään *lisättäisiin* saamelaisten edustaja.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokous asettuikin sille kannalle, että saamelaisilla on oikeus saada yksi kirkolliskokousedustaja, joka *ei vähennä muiden hiippakuntien edustusta*. Esityksen perusteluja lukiessa saa käsityksen, että kirkolliskokousedustajasta oli evankelis-luterilaisessa kirkossa keskusteltu perusteellisesti yhteisymmärryksen löytämiseksi, ja näin ollen maallikkoedustajien asemaa oli pidetty niin selviönä, ettei hallituksen esityksessä sitä kummemmin enää perusteltu.

Jotta me myös ortodoksisessa kirkossa pääsemme asiassa eteenpäin, on hyvä ottaa oppia sisarkirkkomme linjauksesta. Meille nyt toimitetun esityksen mukaan hiippakuntien maallikkojen edustajien vaalialueilta valittavien

kirkolliskokousedustajien määrää kuitenkin vähennettäisiin yhdellä edustajalla.

Viimeisimmän saatavilla olevan tilastotiedon mukaan tämä tarkoittaisi yhtä edustajaa vähemmän Kuopion ja Karjalan hiippakunnan II vaalialueelle, johon kuuluvat Joensuun ja Taipaleen seurakunnat. Kun alueelta on nyt valittu kolme maallikkoedustajaa, olisi heitä jatkossa enää vain kaksi.

Minun on vaikea kuvitella, että kukaan tässä salissa pitäisi tätä lopputulosta onnistuneena ja harkittuna. Perustelluinta olisikin toimia siten, ettei kolttaedustaja vähentäisi kirkkojärjestyksen mukaisilta vaalialueilta valittavien edustajien määrää, vaan samaan tapaan kuin evankelis-luterilaisessa kirkossa, kolttaedustus turvattaisiin erillisenä lisäedustajana. Eikä meidän ole tarpeen määritellä sitä, onko kolttaedustaja pappi, kanttori vai maallikko, vaan voimme tässäkin kunnioittaa alkuperäiskansan itsemääräämisoikeutta. Tämä ratkaisu olisi johdonmukainen ja noudattaisi samaa logiikkaa kuin se, mitä nyt ehdotetaan koltta-alueen sisältävän seurakunnan valtuuston osalta: kolttasaamelaisten edustajan lisääminen seurakunnanvaltuuston kokoonpanoon ei vähennä valtuuston vaaleilla valittavien jäsenten lukumäärää.

Hyvät kollegat, on ilo nähdä teidät kaikki täällä Sofiassa – toivon meille rohkeutta ja viisautta päätöksentekoon tulevinä päivinä!

Elina Palola

lakivaliokunnan puheenjohtaja

Rauno Pietarinen, lähetekeskustelu, Kirkolliskokous 2025

Kolttasaamelaisten edustus, Asia 8.

Saamelaisten totuus- ja sovintokomissio on tänä aamuna julkaissut viimeisen erillisselvityksen, joka käsittelee kolttasaamelaisten ja ortodoksisen kirkon suhteita 1920-luvulta eteenpäin.

Kirkkomme on ollut monessa kolttasaamelaisten tukena ja usein puhunut heidän puolestaan, mutta ei aina välttämättä heidän kanssaan. Kirkollisista kysymyksistä ovat usein puhuneet kirkkomme edustajat, eivät kolttasaamelaiset itse.

Nyt tässä kirkolliskokouksessa käsiteltävänä on kolttasaamelaisten edustus kirkolliskokouksessa ja sen seurakunnan hallinnossa, johon Koltta-alue kuuluu. Tuo esitys on todellakin tällä kertaa valmisteltu yhteistyössä Kolttien kyläkokouksen kanssa ja esityksellä on kyläkokouksen tuki ja hyväksyntä. Tällä kertaa jo esityksen valmistelussa on annettu ääni kolttasaamelaisille itselleen.

Vetoan kirkolliskokousedustajiin että he hyväksyvät yhdessä kolttasaamelaisten kanssa valmistellun esityksen. Nyt on aika kuulla kolttasaamelaisten oma ääni.

Rauno Pietarinen, lähetekeskustelu, Kirkolliskokous 2025

Kirkon strategia 2026-2030

ASIA 10

Kirkollishallitus antoi maaliskuussa 2025 työryhmän, johon itsekin kuuluin, tehtäväksi laatia esitys kirkon strategiaksi vuosille 2026–2030.

Tuo esitys on nyt täällä käsittelyssä.

Keskeisin havainto toimintaympäristön muutoksesta oli ennustamattomuus: viime vuosina niin sanotut mustat joutsenet ovat ilmaantuneet niin usein, ettei niiden esiintyminen tunnu enää yllätykseltä. Vain niiden sisältö on ollut yllätys.

Missio, visio ja arvot säilyvät pääosin ennallaan. Viime vuosina strateginen ajattelu on ylipäänsä muuttunut: pitkän aikavälin suunnitelmat ovat menettäneet merkitystään maailmassa, jossa olosuhteet voivat muuttua hyvinkin nopeasti. Siksi ehdotamme niin sanottua rullaavaa strategiaa. Sen sijaan, että kirkko tekisi viiden vuoden yksityiskohtaiset suunnitelmat kerralla, päivitämme suuntaa vuosittain yhteisen tilannearvion perusteella. Strategiassa pysyvyyttä tuovat neljä johtamisen aluetta, joiden oletamme pysyvän olennaisina lähes kaikissa mahdollisissa tulevaisuuksissa.

Näiden alueiden johtaminen kuuluu piispoille, kirkkoherroille ja tiimien vetäjille. Jokaiselle vuodelle kirkolliskokous päättää teeman. Vuoden 2026 teemaksi ehdotamme nuorisotyötä, jota koskeva selvitys on parhaillaan käsittelyssä. Vuoden 2027 teemaksi esitetään diakoniatyötä, jota koskevasta selvityksestä on tehty esitys kirkolliskokoukselle.

Seurakunnat laativat jatkossa toimintasuunnitelmansa kirkon strategian pohjalta – kuten tähänkin asti. Tiedämme, että ensi vuoden suunnitelmat on jo tehty, joten uusi strategia vaikuttaa niihin vain vähän. Vuosi 2026 onkin siis uusien johtamisen käytäntöjen ja toimintatapojen sisäinajoa.

Rullaavan strategian keskeinen osa on hiippakuntapiispojen ja kirkkoherrojen säännöllinen tapaaminen, joka voidaan toteuttaa virtuaalisesti. Kokouksissa kirkkoherrat kertovat aiempien toimien toteutumisesta ja esittelevät seuraavan jakson suunnitelmat. Raportit ja suunnitelmat ovat avoimesti työntekijöiden, luottamushenkilöiden ja ylipäänsä kaikkien nähtävillä sähköisessä kansiossa. Kokous laatii myös vuosittain kirkolliskokoukselle esityksen koko kirkon seuraavaksi vuosisuunnitelmaksi. Johtamisen alueet pysyvät samoina, mutta käytännön toimet vaihtuvat vuosittain.

Seurakunnissa kirkkoherra ja työntekijät laativat syksyisin luonnoksen seuraavan vuoden toimintasuunnitelmasta, jota käsitellään luottamushenkilöiden kanssa. Neuvoston hyväksymä suunnitelma menee piispalle lausuntoa varten ja sen jälkeen valtuuston päätettäväksi. Hyväksytty suunnitelma ohjaa seurakunnan toimintaa, ja kirkkoherra tuo sen terveiset valtakunnallisiin piispojen ja kirkkoherrojen kokouksiin arviointia varten.

Keskustelua on herättänyt piispojen ja kirkkoherrojen tapaamisten tiheys. Ehdotamme neljää kertaa vuodessa, mutta kolmekin voi riittää. Kahteen kertaan supistaminen hidastaisi yhteisen tahdin löytymistä ja tavoitteiden saavuttamista, jos jokin seurakunta jäisi pois jostakin kokouksesta tai tulisi mukaan valmistautumatta.

Lisäresurssien tarpeesta on myös puhuttu, mutta uskomme, että kyse on lähinnä nykyisten toimintojen uudelleen järjestämisestä ja toimintakulttuurin muuttamisen tarpeesta. Jo olemassa olevia asioita tehdään jatkossa uudella tavalla. Tekoälyn käyttö analyyseissa ja

raportoinnissa voi muuttaa toimintatapoja: rutiinit automatisoituvat, tieto jalostuu nopeammin ja seurakunnat voivat keskittyä siihen, mikä on olennaista – yhteisten tavoitteiden toteuttamiseen.

Toivon, ettei keskustelun keskiöön nouse ajatuksemme siitä, että liturgioita ei striimattaisi. Sehän on kuitenkin kunkin piispan antamien ohjeiden varassa.

Kun suunta on yhteinen ja vuorovaikutus säännöllistä, työntekijöiden ei tarvitse kantaa koko suunnittelun taakkaa yksin. He voivat keskittyä siihen, miten yhteiset tavoitteet muuttuvat käytännöksi omassa seurakunnassa. Näin aikaa ja energiaa jää enemmän käytännön työhön.

Lähetekeskustelu 24.11.2025/kirkolliskokousedustaja Jussi Kauhanen

Asialistan numero 12:

Kirkolliskokousaloite kirkkomuseo Riisan toiminnan kehittämisestä.

Aloitteen keskeiset kohdat ovat:

1. Kirkkomuseo Riisan toimintojen siirtäminen esimerkiksi Valamon luostariin tai HAJAUTETUSTI vuokratiloihin Kuopioon ja/tai Helsinkiin.
2. Museon tehtävän kirkastaminen ja mahdollinen yhteistyö kansallisen toimijan kuten Kansallisgallerian kanssa

Kirkollishallituksen esitys on, pienin evästyksin, että aloite hylätään. Kansallisgallerian pääjohtajalta on tullut jo viesti, että Kansallisgalleria ei missään tapauksessa ottaa tätä erikoismuseota hoteisiinsa. Keskityn siis nyt lähinnä aloitteen kohtaan yksi eli Riisan sijoittamiseen tai hajasijoittamiseen.

Kirkolliskokouksella ei ole päätösvaltaa Riisan sijoittumisessa, mutta näen että puheenvuoro lähetekeskustelussa on joka tapauksessa nyt paikallaan. Sen verran isosta asiasta on kyse. Pyydän myös, että tutustutte pöydälle jaettuihin Riisan museojohtaja Anne Laitin tiivistelmään ja infograafiin siitä, mikä on Riisa, samoin Kuopion kulttuuritoimesta vastaavan apulaiskaupunginjohtaja Pekka Vähäkankaan kannanottoon.

Muutama asia siis sivistykseksi ja evästykseksi eirytisesti sivistysvaliokuntaan, kun asiaa siellä käsittelette, mutta myös meille kaikille asiasta lopullisesti päättävälle kirkolliskokousedustajille. Oikeastaan Riisan asia koskee kaikkia suomalaisia, joita kiinnostaa kansainvälisesti merkittävän suomalaisen ortodoksisen kulttuuriperinnön vaaliminen.

Niin. Mitä on Riisaa koskevan aloitteen ja keskustelun taustalla?

”Riisa pois Kuopiosta. Sen kuuluisi olla jossain muualla. Museo on siirrettävä sinne, missä ihmiset liikkuvat. Jonnekin arvoisaansa paikkaan. Helsinkiin tai Valamoon.”

Näitä pöytäpuheita on nyt kuultu silloin tällöin, jopa viime vuoden kirkolliskokouksessa. On sanottava, että puheissa selvästi vähätellään nykyisessä Riisassa tehtävää kulttuurityötä. Harmittaa syvästi Riisan henkilökunnan puolesta, kun museo vaaditaan KIRKASTAMAAN toimintaansa. Näyttää siltä, että harva keskustelija oikeasti tuntuu edes tietävän, mitä kaikkea Riisassa ja sen sidostahotyössä oikeasti tapahtuu.

Lisäksi on nyt sanottava, että vuoden 2025 ja erityisesti kuluvan syksyn aikana tämä Riisaan kohdistuva museovimma on saanut aivan uusia kierroksia.

Asiaan tarttui myös suuresti kunnioittamani Aamun Koitto -julkaisu. Iso juttu kirkolliskokousaloitteesta. Haastateltavana yksi helsinkiläinen kirkolliskokousedustaja ja arvoisa Valamon luostarin edustaja. Jutun ilmestyttyä tuli vastaan monia ihmisiä, jotka

sanoivat, että ahaa, päätös Riisan siirtämisestä on siis jo tehty, mutta oliko se Helsinki vai Valamo?

Entä Riisan toimiva johto? Säätiön päätöksentekijät? Kuopion kaupungin näkemykset? Museossa kävijät? Eikö jutussa olisi pitänyt kuulla heitäkin?

Itsekin toimittajantyötä nuorempana tehneenä tiedän, että journalistit ovat yksi herkimmistä ammattikunnista silloin, kun heidän työtään kriittisesti arvioidaan. Minä nyt kuitenkin uskallan sanoa, että Aamun Koiton jutussa oli ns. kampanjajournalismin piirteitä, josta veteraanitoimittaja Unto Hämäläinen eilisessä Hesarissa nimenomaan varoitteli.

Siirretään siis ainutlaatuinen erikoismuseo vaikka Helsinkiin – tuosta vaan? Tämä jättää kyllä miettimään, ymmärrämmekö me sen, mitä kaikkea museotoimi pitää sisällään?

Minä antaisin tällaiselle keskustelulle nimen museopopulismi.

Pysyvien kokoelmien perusnäyttely ja vaaliminen – kyllä. Vaihtuvia erikoisnäyttelyjä – kyllä. Mitä muuta? Lukekaa tosiaan Riisan museojohtajan Anne Laitin tiivistys, joka on jaettu pöydille. Museoiden perustehtäviin kuuluu lisäksi mm. tutkimus – se on ammattimaista, professionaalista toimintaa. Samoin opetustyö. On kokoelmista ja varastoinnista huolehtimista, logistiikkaa vaihtuvien näyttelyjen kanssa, kokoelmien kartutusta, konservointia, opetusta ym. On yhteistyötä muun museokentän toisten kulttuuritoimijoiden kanssa Suomessa ja kansainvälisissä verkostoissa. Asiantuntija-apua kulttuuriperintökysymyksissä. Riisa tekee kaikkea tuota.

Kyse ei ole siis vain muutamista arvokkaista esineistä, jotka paistattelevat kohdevaloissa parissa huoneessa, ja joille voi näppärästi löytyä tilat jostain Helsingin Pukinmäestä tai Kalasatamasta.

Valamossakaan ei ole mitään sellaisia tiloja, johon museo voisi ”siirtyä”. Tai ehkä Papinniemessä voisi ollakin, jos kirkko ja luostari investoivat sinne 10 tai 15 miljoonan uudisrakennuksen ja hommaavat taloon puolen tusinaa huippuammattilaista pyörittämään laitosta. Mutta eihän meillä ole varaa edes Keskustalon remonttiin, joten se siitä.

Riisan kokoelmiin kuuluu yli 12 000 museoesinettä: ikoneita, sakraaliesineitä, liturgisia tekstiilejä, harvinaiskirjoja, lisäksi yli 100 000 valokuvaa, kartta- piirros- ja asiakirja-arkisto jne. Kuinka moni tietää, että Riisassa on lisäksi edesmenneen taiteilija ja keräilijä **Risto Vilhusen** eli Leonardo da Vilhun vuosikymmenten mittaan keräämä vajaan 1 000 esineen kokoelma ikoneita ja muuta ortodoksista esineistöä? Ja pienoismallit Karjalan sodassa menetetyistä pyhäköistä?

Takaisin kirkolliskokousaloitteeseen. Siinä on ilmiselvästi arveltu, että nyt kun kirkolliskokous ja kirkollishallitus tosissaan miettivät Keskustalosta luopumista Kuopion Karjalankadulla, ja sitä pitääkin miettiä, niin samalla tulee hyvä hetki yrittää saada Riisa-museo sinne, minne jotkut sen näköjään haluaisivat. Jostain syystä esimerkiksi juuri Helsinkiin. Totta kai hyvälle on

aina ottajia. Mutta Leo Kasanko ja ap. Paavali perustivat sen Kuopioon, jossa se on ollut lähes 70 vuotta.

Riisa on Suomen ortodoksisen kirkon kulttuuriomaisuutta. Mutta se on myös osa itäsuomalaista, savokarjalaista ja kuopiolaista kulttuurihistoriaa. Se on osa juuri nyt 250-vuotisjuhliiaan viettävän Kuopion kaupungin identiteettiä kuten apulaiskapunginjohtaja kannanotossaan toteaa. Hyvä muuten tietää, että Kuopion kaupungilla saattaa hyvinkin olla useita erinomaisia vaihtoehtoja Riisan sijoituspaikaksi, hyvällä sijainnilla, jos ja kun museon siirtyminen joskus Karjalankadulta ehkä tulevien vuosien mittaan tulee ajankohtaiseksi.

Näitä siirtopuheita kuunnellessa olen joskus kysynyt itseltäni:

Miksi Sara Hildenin taidemuseo on Tampereella jonkun huvipuiston takapihalla? Eikö se pitäisi äkkiä saada Helsinkiin arvoiselleen paikalle? Entä miksi saamelaismuseumo Siida on yhä Inarissa, kun Helsinginseudulla kuitenkin asuu enemmän saamelaistaustaisia ihmisiä kuin konsaan Inarissa?

Hölmöä, eikö totta? Yhtä omituisilta kuulostavat ne Riisan riistopuheet minun korvissani.

Sanotaan, että kävijöitä saisi enemmän, jos museo olisi muualla kuin Kuopiossa. Oletteko aivan varmoja?

Valamon nykyisessä luostarimuseossa ei kovin suurta tungosta ole. Helsingissä hyvin kävijöitä vetävät etupäässä vain aseman läheltä löytyvät museot: Ateneum, Kiasma, Amos Rex, Luonnontieteellinen museo, Kansallismuseo kunhan se aukeaa, ehkä HAM. Mutta hiljaisempaa on jo Sinebrychoffissa. Espoon Emma tuntuu olevan toivottaman kaukana, Keravan hienosta taidemuseosta huolimattakaan. Mistä löytyisi Helsingin keskustasta Riisalle sopivat tilat kohtuullisella vuokralla? Ei löydy.

Sitä paitsi erikoismuseot häviävät ylenpalttisuuteen. Kuinka moni on käynyt esimerkiksi Suomen Pankin mielenkiintoisessa Rahamuseossa Senaatintorin nurkalla? Minä sentään kävin aiemmin tänä vuonna. Ei ollut tungosta.

Sinänsä kirkolliskokouksella ei ole juurikaan päätösvaltaa Riisan suhteen, ei ainakaan sen sijoituspaikan osalta, joten tämän aloitteen ei oikeastaan pitäisi edes olla täällä pöydällä. Riisa on toki Keskustalossa kirkon vuokralaisena, ja voihan sen periaatteessa sieltä häätää, jos täällä niin halutaan. Kirkolliskokous voi myös kiristää Riisaa vähentämällä vuotuista avustustaan ja sitä kautta heikentää museon edellytyksiä vaalia ortodoksista kulttuuriperintöä. Mutta kirkolliskokous ei voi päättää Riisan sijaintipaikkaa. Jos rakennus myydään lihoiksi, niin sitten säätiö ja sidosryhmät miettivät.

Riisaa siis hallinnoi Suomen ortodoksisen kirkkomuseon säätiö, jonka muuten perustivat kirkon ohella lähinnä itäisen Suomen kaupungit eli Kuopio, Joensuu ja Iisalmi. Säätiön hallituksessa istuu joukko taiteen kentän ammattilaisia, mm. Kansallisgallerian pääjohtaja Kimmo Levä.

Kimmo Levä toteaa Kansallisgallerian blogissaan kesäkuussa 2025:

”Museot ovat taloudellisesti kannattavia, mutta eivät koskaan niitä ylläpitäville organisaatioille. Ei liene epäilystä, etteivät museoiden tekemät investoinnit näyttelyihinsä olisi paikkakuntien elin-, veto-, pito- ja lumovoiman sekä muiden aluetaloudellisten tulosten perusteella erittäin kannattavia.”

Aiemmassa blogissaan Levä muistuttaa myös, että valtio (tai Riisan tapauksessa valtio, kirkko ja Kuopion kaupunki) rahoittavat museoita maksaakseen palveluista, joita yhteiskunta tarvitsee. Mitä nämä palvelut ovat? Ne ovat ensisijaisesti kulttuuriperinnön säilyttämistä. Sitä museot tekevät, myös Riisa Kuopiossa. Ne vaalivat kulttuuriomaisuutta!

Ortodoksisen kulttuuriperinnön säilyttäminen maksaa joka sekunti kävijöistä riippumatta.

Lopetan muistuttamalla, että maailman suosituin museo Louvre, josta vastikään kähvellettiin arvoesineitä, sijaitsee Pariisin parhaimmalla paikalla ja siellä käy joka vuosi arviolta noin 8 miljoonaa museovierasta. Pääsylipputuloihin nähden Louvre silti tekee vuositasolla tappiota yli 100 miljoonaa euroa. Ranskalaiset haluavat kaikesta huolimatta pitää Louvrensa pystyssä.

Terveisiä näin ollen myös sinne talousvaliokuntaan. Kun päätätte Riisan avustuksesta, olette ortodoksisen kulttuuriperinnön vaalijoita tekin.

Aloite Riisan kehittämisestä

Edustaja Brodikin on tehnyt papiston ja maallikkojen kokoukselle aloitteen Kirkkomuseo Riisan toiminnan kehittämisestä. Aloitteen myönteinen puoli on, että se nostaa esiin kirkon apua nauttivan museon merkityksen kirkon aineellisen perinnön säilyttäjänä, huolehtijana ja tunnetuksi tekijänä.

Suomen ortodoksisen kirkon papiston ja maallikkojen kokous ei kuitenkaan ole toimivaltainen elin päättämään säätiön hallinnoiman museon asioista. Kokous voi kuitenkin myöntää tukea kirkon omistamien ja museoon tallentamien esineiden säilyttämiseen, esille panemiseen ja konservointiin. On syytä huomata se merkittävä seikka, että Kirkkomuseo tekee ortodoksista kirkkoa tunnetuksi omalla toiminnallaan, avustaa seurakuntia arvoirtaimen luettelointiin liittyvissä kysymyksissä ja antaa muutenkin tietoa seurakuntien arvoirtaimen liittyvissä säilytystä ja konservointia koskevissa kysymyksissä. Kirkko siis saa merkittävää vastinetta avustukselleen.

Tämä edustaja Brodikin aloite osoittaa, että kirkolliskokouskauden alussa pidettävässä kirkolliskokousseminaarissa olisi jatkossa syytä tähdentää, ettei aloitteita pidä tehdä asioista, joihin papiston ja maallikkojen kokouksella ei ole toimivaltaa, eikä myöskään asioista, jotka eivät koske koko kirkkoa, vaan sen sijaan heijastavat yhden yksittäisen seurakunnan tulehtunutta ilmapiiriä.

Metropoliitta Arsenin puheenvuoro

Aloite Euhologionin toimittamisesta

Edustajien Merraksen, Kallisen, Lampropouloksen ja Sundkvistin aloite papiston ja maallikkojen kokoukselle Pyhien toimitusten käsikirjan uudistetun laitoksen toimittamisesta on kannatettava. Kirjasta on ilmestynyt suomeksi kaksi käännöstä, joista viimeinen, eli vuonna 1974 piispainkokouksen hyväksymä on edelleen käytössä.

Aloitteessa todetaan tekstin suomennoksen olevan jo vanhentunutta kieltä ja osin vaikeasti ymmärrettävää. Kirjan puutteeksi voi nykypapistoa ajatellen lukea myös sen, että kirjan käyttäjän oletetaan osaavan tietyt osuudet ulkomuistista.

Piispainkokous asetti kuluvan vuoden keväällä työryhmän uudistamaan Ennenpyhitettyjen lahjain liturgian käsikirjan koekäyttöön tulevan vuoden suuren paaston ajalle.

Sama käytäntö sopii osittain myös Pyhien toimitusten käsikirjan toimittamiseen. Työryhmän koostumus voidaan päättää toimessa olevien työntekijöiden erityistaitojen perusteella. Eli työtä tehtäisiin oman toimen ohella. Käännöksiin sen sijaan voinee olla tarpeen löytää kirkollisen käsitteistön osaava kääntäjä. Kielenhuoltoon löytyy osaavia henkilöitä, jotka voivat tehdä työn ilmaisena palveluksena kirkolle. Uuden laitoksen esikuvaksi sopinee vasta ruotsiksi ilmestynyt Euhologion.

Asia 16.

Aloite kirkolliskokouksen kokoontumisesta

Maailma muuttuu nyt nopeammassa tahdissa ja odottamattommalla tavalla kuin koskaan aikaisemmin. Sitä heijastaa myös esitys siirtymisestä nk. rullaavaan strategiaan.

Kirkollishallitus esittäessään aloitteen hylkäämistä katsoo sen olevan taloudellisesti ja henkilöresurssien kannalta mahdoton ja ehdottaa samalla kirkolliskokousseminaarin siirtämistä virtuaaliseksi. Nämä ehdotukset siis samaan aikaan kun moni meistä kirkollisedustajista kokee, että meillä on liian vähän aikaa ja mahdollisuuksia keskustella monista suuristakin kirkkomme tulevaisuutta koskevista kysymyksistä.

Kun kirkossamme korona-pandemian aikana tulkittiin lakipykälää siten, että kirkolliskokous voidaan pitää virtuaalisesti, niin eikö tuo ehdottamani kirkolliskokouksen kevätistunto voida myös pitää virtuaalisena.

Mitä harvemmin kirkolliskokous kokoontuu sitä enemmän sen valtaa siirtyy jonnekin toisaalle. Vetoaminen siihen, että ei ole rahaa on ollut sata vuotta eri aloitteiden torppaamiskeino. Rahaa on rajallisesti, mutta rahan käytöstä päättää kirkolliskokous, joka päätöksillään ottaa kantaa siihen, mikä on todella tärkeää.

Monikulttuurisuus

Edustajien Huttusen ja Lampropouloksen papiston ja maallikkojen kokoukselle tekemä idealistinen aloite on toki kannatettava, joskin käytännössä vaikea toteuttaa monestakin syystä. Seurakuntien papiston kielitaitoa on se mikä on ja työntekijöiden määrä rajallinen suhteessa seurakunnan taloudellisiin resursseihin. Aloitteessa on lueteltu eri maista Suomeen muuttaneiden määrät, mikä ei vielä kerro mitään heidän uskonnollisesta vakaumuksestaan, saati kirkollisesta aktiivisuudestaan.

Suomen ortodoksisen kirkon rekisterissä olevista noin viidestäkymmenestä tuhannesta vain 1–2 % on kirkollisesti aktiiveja ja sama pätee maahanmuuttajiin. Myös meillä oleva tapa rekisteröityä ja maksaa kirkollisveroa on aloitteessa olevassa luettelossa mainituille maille vieras ja yksilöille myös pelottava. Ainoa keino saada maahanmuuttajia kirkon jäseniksi on pakottaminen jäsenyyteen siinä yhteydessä kuin heillä on sakramentaalisia tarpeita.

Aloitteessa mainittu kirkon rahoittama Filantropia ry:n organisoima ”Yhdessä kirkossa” hankkeen en ole havainnut aktivoineen ukrainalaisia. Kirkossa käy heistä juuri nuo mainitut 1–2 prosenttia ja he kävivät palveluksissa jo ennen kirkon rahoittamaa projektia. Muille ukrainalaisille ja varmaan maahanmuuttajille yleensä ovat ensimmäisenä mielessä arjen ongelmat: toimeentulo, asunto ja kielen oppiminen työpaikan saamiseksi, eikä suinkaan kirkko.

Monikulttuurisuustyö on seurakunnallista perustoimintaa, johonka ei mitään erityisprojekteja tarvita, mutta kuitenkin muistutuksen sen tarpeellisuudesta, minkä tämä aloite jo tekee.

Kirkolliskokous 2025 - Asia 17. Kirkolliskokousaloite monikulttuurisuustyöstä

Lähettäjä Teo Merras <teo.merras@ort.fi>

Päivämäärä ke 26.11.2025 12.50

Vastaanottaja Kirkolliskokous <kirkolliskokous@ort.fi>

Puheenvuoro lähetekeskustelussa:

Kirkolliskokous 2025 - Asia 17. Kirkolliskokousaloite monikulttuurisuustyöstä Suomen ortodoksisessa

kirkossa

Arvoisa puheenjohtaja, kunnioitetut esipaimenet, hyvät kirkolliskokousedustajat,

Nyt esillä oleva aloite nostaa eteemme yhden kirkkomme toiminnan merkittävän kipupisteen: monikulttuurisen työn toteuttamisen.

Seurakuntatyössä toimivana olen havainnut, että yhtenä suurimpana haasteena monikulttuuriselle työlle kirkossamme on ollut yhtenäisen tavoitteen puuttuminen. Siis emme aina tiedä tarkalleen mitä me kulloinkin tavoittelemme ja mitä kohti olemme menossa. Tämä näkyy mm. joskus hätiköidyiltä näyttävissä päätöksissä henkilöiden ja toimintojen suhteen sekä siinä, että eri toimijoiden keskusteluyhteys on monesti ollut hyvinkin katkonaista.

Aloitteen tekijät mainitsevat perusteluissaan: "Epävarmassa maailmassa kansalliskiihko kasvaa, ja ortodokseja Suomessakin koskee

kiusaus langeta etnofyletismiin, eli eristäytyminen etnisiksi perinneyhteisöiksi irti kirkon

yhteisestä todellisuudesta. Tavoitteena on suomalaisen seurakuntaelämämme avoimuus kaikille

ortodokseille yhteisissä pyhäköissä ja yhteisen eukaristisen pöydän ympärillä.

Kun asiaa nyt pohditaan tässäkin kirkolliskokouksessa, esitän toiveena asiasta mietinnön laativalle sivistysvaliokunnalle, että se käyttäisi hetken myös monikulttuurisyytyön käytännön tavoitteiden ja menetelmien pohtimiseen. Tässä olennaisena kysymyksenä on se, miten ja minkälaisin käytännön toimin suomalaisen seurakuntaelämämme avoimuus voidaan toteuttaa riittävän uskottavalla, mutta samalla omaa perinnettämme kunnioittavalla tavalla.

Aloite sinänsä on tärkeä ja kannatettava. Jotta siinä esiin nostetuilla toimenpiteillä, kuten koulutuksella, neuvottelupäivillä ja - tilaisuuksilla olisi myös käytännön ulottuvuutta, tulee

monikulttuurisuustyön käytännön tavoitteet ja muodot kyetä määrittelemään selvästi, ja jokaisen niiden parissa työskentelevän tulee niihin yhtäläisesti sitoutua. Näin yksilöiden omat ideat eivät muodostu käytännön toiminnan lähtökohdiksi, vaan kaikkia toimijoita yhdistävät yhteisesti määritellyt konkreettiset keinot ja tavoitteet.

Kuten kirkollishallituksen esityksessä todetaan, on kirkkomme velvollisuus ottaa vastaan kaikki maassamme asuvat ortodoksiset kristityt ja huolehtia heistä. Miten tämä käytännössä tapahtuu? Sen määrittäminen on kriittistä tavoitteen toteutumiseksi.

Teo Merras
rovasti, Uspenskin katedraali
Helsingin ortodoksinen seurakunta
P. 040 540 3200 / teo.merras@ort.fi

Kirkolliskokous 2025 - Asia 18. Kirkolliskokousaloite työryhmän perustamiseksi

Lähettiläjä Teo Merras <teo.merras@ort.fi>

Päivämäärä ke 26.11.2025 12.49

Vastaanottaja Kirkolliskokous <kirkolliskokous@ort.fi>

Puheenvuoro lähetekeskustelussa:

Kirkolliskokous 2025 - Asia 18. Kirkolliskokousaloite työryhmän perustamiseksi laatimaan selvitystä kirkon diakoniatyöstä tuleville vuosille

Arvoisa puheenjohtaja, kunnioitetut esipaimenet, hyvät kirkolliskokousedustajat,

Aloitteessa esiin nostettu asia on tärkeä. Kirkko ilman diakonista näkyä ja itseymmärrystä ei voi olla se Kristuksen kirkko, johon evankeliumissa viitataan.

Sen sijaan en täysin ymmärrä sitä, mitä tällä aloitteella käytännössä haetaan. Onko tarkoitus haudata tärkeä asia työryhmän joskus laatiman raportin uumeniin, vai tehdä selvitys asiasta, jonka jo kaikki tietävät?

Mitä siis tarkoittaa aloitteessa mainittu tehtävä laatia selvitys kirkon diakoniatyöstä tuleville vuosille? Toivottavasti tämä asia minullekin selviää tässä kirkolliskokouksen myötä.

Kirkollishallituksen esityksessä todetaan, että moraalisisista ja eettisistä ohjeista huolimatta, ainoastaan kahdessa seurakunnassa on diakoniatyöhön palkattu henkilökuntaa. Uskoisin, että syy tähän on jo meillä kaikilla tiedossa. Seurakunnat kamppailevat vähenevien tulojen kanssa eikä varaa palkata lisää henkilöstöä ole. Tämän asian selvittämiseen tuskin tarvitaan erillistä työryhmää. Sen sijaan kirkkomme voi jo nyt kääntyä esim. Helsingin seurakunnan puoleen ja saada sieltä arvokasta tietoa siitä, miten kirkon diakoninen toiminta voidaan järjestää niin, että siinä on joko palkattua henkilöstöä tai että asia toteutetaan vapaaehtoisvoimin.

Vakiintuneita yhteistyömuotoja tulee toki etsiä ja koota yhteen muidenkin hyödyksi. Kirkon diakonisesta itseymmärryksestä teologisessa mielessä (liturgiaa liturgian jälkeen) on jo olemassa paljon tehtyä tutkimusta, jota ei myöskään kannata ohittaa.

Siksi, ennen kuin perustamme jälleen yhtä uutta työryhmään pohtimaan sinänsä tärkeää asiaa, tulee ensin käydä läpi se, mitä jo tiedämme ja pohtia antaako se jo valmiudet lähteä kehittämään diakoniatyötä seurakunnissa. Tämän asian ensisijainen pohtiminen on tärkeää tehdä täällä ja nyt, erityisesti sivistysvaliokunnassa, ja vasta sen jälkeen miettiä, tarvitaanko tätä varten vielä erillinen

työryhmä.

—

Teo Merras
rovasti, Uspenskin katedraali
Helsingin ortodoksinen seurakunta
P. 040 540 3200 / teo.merras@ort.fi

lähetekeskustelupuheenvuoro asiassa 19

Arvoisat kirkolliskokousedustajat,

Kirkolliskokous käsittelee tänä vuonna uutta strategiaa tulevalle viisivuotiskaudelle. Kirkollishallituksen esityksessä on aikaisempiin strategioihin verrattuna tällä kertaa erityisesti painotettu strategian toimeenpanoa ja seurantaa. Kirkollishallituksen esitys siirtymisestä rullaavaan strategiaan, jonka toteutumista arvioidaan ja ohjataan vuosittain, vaatii suunnitelmallista tavoitteiden asettamista ja seurantaa. Aloitteessamme nostimme esiin näiden seurantamittareiden laatimisen tärkeyden ja esitimme tätä työtä aloitettavaksi heti uuden strategiakauden alkaessa.

Kirkollishallitus toteaa esityksessään: ”kirkolla – ei ole – käytössään – tietoa, jonka pohjalta toiminnan laatua ja vaikuttavuutta voitaisiin arvioida.” Edelleen kirkollishallitus toteaa: ”olisi välttämätöntä luoda järjestelmä tiedon – keräämiseen”.

Eikö siis olisi jo aika kirkolliskokouksenkin päättää, että kirkon ja seurakuntienkin hallinnossa siirrytään tiedolla johtamiseen?

Jefim Brodkin

Kirkon johtamisen avoimuus

Edustaja Brodskin on tehnyt papiston ja maallikkojen kokoukselle aloitteen kirkon johtamisen edistämisestä. Aloitteessaan hän peräänkuuluttaa avoimuutta muiden muassa matka- ja edustuskulujen osalta, mitkä molemmat löytyvät kirkon tilinpäätöksen luvuista, eli ovat jo nyt julkista tietoa. Sen sijaan mahdollisista sivutoimista kertyviä tuloja tai palkkioita yhtiöiden hallituspaikoilta ei sieltä löydy, mikäli jollain kirkon johdossa olevalla sellaisia olisi.

Käytännössä kirjaamatta jäävät saamiset ovat varsin vähäisiä. Itse olen tänä vuonna saanut seurakuntalaisilta muutaman purkin hunajaa, mustat villasukat, neljä kokonaista valkosipulia, 50 gramman purkin puolukka-omenahilloa, pari pulloa valkoviiniä ja pullon punaviiniä, 100 gramman purkin luumuhilloa ja puoli litraa omenamehua sekä ensi vuoden seinäkalenterin. Tämän kaulassani olevan panagian sain Ateenan arkkipiispa Hieronymokselta, kun hän jakoi näitä Theologia vuosikirjan satavuotiskonferenssiin osallistuneille piispoille Thessalonikissa.

Edustaja Brodskinin aloitteessa on kannatettavaa toki avoimuus, mutta ei siinä määrin että noiden vähäpätöisten lahjojen kirjaamiseen käytettäisiin työaikaa. Sen sijaan lienee paikallaan määritellä, minkä arvoisen lahjan saa ottaa vastaan ja kirjataanko se sitten kirkon omaisuudeksi, vaikka jääkin piispan tai muun toimihenkilön käyttöön. Lahjojen arvon määrittäminen lienee ainakin joissain tapauksissa vaikeaa. Itse en ainakaan olisi voinut häpeää tuntematta kysyä arkkipiispa Hieronymokselta saamani panagian hankintahintaa.

Korkeasti pyhitetyt esipaimenet, arvoisat kirkolliskokousedustajat.

Tänä vuonna tuli 45 vuotta siitä, kun Oulun ortodoksinen hiippakunta on perustettu ja sen toiminta on alkanut. Kaikki kirkkomme nykyisin toimessa olevat piispat ja nyt jo eläkkeellä olevat piispat ovat toimineet pidemmän tai lyhyemmän ajan Oulun metropoliitan tehtävässä. Itse olen hoitanut Oulun hiippakunnan piispan tehtäviä tämän vuoden ajan. Tänä aikana olen kiertänyt koko laajan hiippakunnan alueella ja tutustunut seurakuntayhteisöihin, papistoon ja seurakuntien työntekijöihin sekä seurakuntalaisiin hiippakunnan eteläisimmistä osista Tampereen seurakunnan alueelta aina pohjoisimman Lapin perukoille saakka.

Aloite kahteen hiippakuntaan siirtymisestä Suomen ortodoksisessa kirkossa tuntuu tämän kokemuksen myötä kovin harkitsemattomalta enkä voi sitä kannattaa. Laissa Suomen ortodoksisesta kirkosta sanotaan: ”Kirkko muodostuu kolmesta tai useammasta hiippakunnasta, joita kutakin johtaa hiippakunnan piispa.” (OrtL 2 § 6 momentti). Piispainkokous on lausunnossaan tästä asiasta todennut, että ”Paikalliskirkon perusrakenne, jossa hiippakunta muodostaa kirkon perusyksikön (OrtL 6 § 1 momentti), edellyttää toimivaa ja määräjäsenistä piispainkokousta autonomisen toiminnan turvaamiseksi.”

”Piispainkokous painottaa, ettei yhden hiippakunnan yhdistäminen toiseen itsessään ratkaise kirkon laajempaa hallinnollista kokonaisuhaastetta, jonka osia suurseurakunnan rakenteet myös ovat. Asia tulee arvioida kokonaisvaltaisesti tunnustaen, että hiippakuntarakenteen yhdistäminen merkitsisi väistämättä piispan pastoraalisen vastuualueen merkittävää laajentumista, mikä heijastuisi suoraan seurakuntien hengelliseen elämään ja piispan läsnäolon mahdollisuuksiin paikallisyhteisöissä.”

”Kirkon hallinnollinen uudistaminen edellyttää taloutta laajempaa näkökulmaa. Vaikka hiippakuntien yhdistämisellä voidaan saavuttaa näennäisiä kustannussäästöjä, se ei itsessään ratkaise kirkon perusrakenteellisia haasteita. Todellinen taloudellisuus syntyy hallinnon kokonaisvaltaisesta uudistamisesta.”

Aloitteen yhtenä perusteluna oli Oulun hiippakunnan väestön väheneminen. Siitä huolimatta seurakunnat toimivat aktiivisesti ja kirkkoon liittyjien määrä on suuri. Muun muassa nuorisotyö on hyvin vireää. On hyvä muistaa, että naapurimaamme Viron autonomisessa apostolisessa ortodoksisessa kirkossa väkimäärä on ainakin puolet vähemmän Suomen ortodoksisen kirkon väkimäärään verrattuna ja sillä on kuitenkin kolme hiippakuntaa pinta-alaltaan huomattavasti pienemmässä valtiossa. Oulun hiippakunta on pinta-alaltaan laajin hiippakunta ja sen pitkät välimatkat jo edellyttävät piispan läsnäoloa Pohjois-Suomessa.

Aiemmat Oulun metropoliitat ovat tehneet ansiokkaasti ja pitkäjänteisesti työtä yhteiskunnallisten suhteiden ylläpitämiseksi paikallisesti ja ortodoksisuuden tunnetuksi tekemiseksi. Kirkollamme on Pohjoisessa tunnustettu ja arvostettu asema ja ekumeeniset suhteet kirkkojen välillä ovat toimivat. Jos Oulun piispanistuin lakkautettaisiin, tämä vuosikymmenten varrella tehty arvokas työ valuisi hukkaan ja kirkkomme näkyvyys paikallistasolla tulisi heikkenemään.

Kahden hiippakunnan mallissa Pohjois-Suomen ortodoksit joutuisivat toisarvoiseen asemaan muun Suomen seurakuntiin verrattuna.

Yhdyn kirkollishallituksen esitykseen aloitteen hylkäämiseksi.

Helsingissä 24.11.2025

+ Sergei
Haminan piispa, Oulun metropoliitan tehtävien hoitaja

Arvoisat kirkolliskokousedustajat,

Suomen ortodoksinen kirkko on saanut autonomisen asemansa Tomos-asiakirjalla vuonna 1923. Tämän jälkeen Suomessa oli yli kymmenen vuoden ajan vain yksi piispa, arkkipiispa Herman. Vasta vuonna 1935 asetettiin toimeen toinen piispa, Viipurin piispa Aleksanteri. Vielä seuraavan kahdenkymmenen vuoden ajan kirkko tuli hyvin toimeen kahden hiippakunnan ja kahden piispan voimin aina vuoteen 1955, jolloin vihittiin apulaispiispaksi Paavali. Lähes koko 1960-luku meni jälleen kahden piispan voimin arkkipiispa Hermanin kuoltua. Samoin lähes koko 1970-luku jatkettiin kahdella hiippakunnalla ja kahdella piispalla, kun arkkipiispana oli Paavali ja Helsingin metropoliittana toimi Johannes. Suomen ortodoksisessa kirkossa on siis ollut vakituisesti kolme piispaa vasta vuodesta 1979 alkaen, kun Leo vihittiin Joensuun apulaispiispaksi ja valittiin uuden Oulun hiippakunnan ensimmäiseksi metropoliitaksi. Suomen ortodoksisen kirkon autonomian ajasta siis suurin osa on kulunut kahden hiippakunnan mallissa eikä se ole ollut minkäänlainen este autonomiselle asemalle.

Siirtyminen kahden hiippakunnan malliin ei estä sitä, että kirkossa voi olla vakituinen apulaispiispa. Tämä mahdollistaisi kolmihenkinen piispainkokouksen kokoamisen toimessa olevista piispoista. Suomessa on tosin tällä hetkellä myös useita eläkkeellä olevia suomalaisia piispoja, jotka voidaan kutsua osallistumaan piispainkokoukseen. Piispainkokous myös korostaa yhteyttä ekumeenisen patriarkaattiin, joten eikö nykyaikaisessa globaalistuneessa maailmassa voisi myös piispainkokouksessa tehdä yhteistyötä muiden ekumeenisen patriarkaatin alaisten paikalliskirkkojen piispojen kanssa? Suomen kirkon autonominen asema tällä hetkelläkin edellyttää aktiivista yhteyttä patriarkaattiin, eivätkä pyrkimykset autokefaaliseen asemaan ole olleet esillä enää pitkiin aikoihin.

Hiippakuntien yhdistäminen on piispainkokouksen kannanotonkin perusteella siis täysin mahdollista ja myös kannatettavaa, mikäli se edistää kirkon elämää. Nähdäkseni hallinnon yksinkertaistaminen, rahan suuntaaminen hallinnosta ja toimistoista seurakuntalaisten parissa tehtävään työhön ja toisaalta eri maantieteellisten alueiden välisten raja-aitojen purkaminen olisivat nimenomaan kirkon elämää edistäviä tavoitteita. Aloitteessamme tehdyn esityksen tarkoitus on edistää kirkon elämää nykyisen hallintomallin puitteissa, eikä aloittaa jälleen uusia hallinnonuudistushankkeita.

Jefim Brodkin

Arvoisa puheenjohtaja, isät esipaimenet, arvoiset kirkolliskokousedustajat,

Tässä kirkolliskokouksessa on asialistalla aloite kahden hiippakunnan mallista.

Piispainkokous on laatinut lausunnon kirkolliskokousaloitteeseen hiippakuntien määrän lakkauttamisesta. Siinä todetaan: ”Hiippakuntarakenteen yhdistäminen merkitsisi väistämättä piispan pastoraalisen vastuualueen merkittävää laajentumista, mikä heijastuisi suoraan seurakuntien hengelliseen elämään ja piispan läsnäolon mahdollisuuksiin paikallisyhteisöissä.”

(Piispainkokouksen lausunto kirkolliskokousaloitteeseen hiippakuntien määrän vähentämisestä, s. 3)

Etäisyys Helsingistä Pyhittäjä Petsamolaisen kirkkoon Sevettijärvellä on tietä pitkin yli 1200 km. Etäisyys on yhtä pitkä kuin Jerusalemissa Ateenaan. Kuopiosta etäisyys Sevettijärvelle on tietä pitkin yli 900 km. Mikäli piispan istuimet sijaitsisivat ainoastaan Helsingissä ja Kuopiossa, pohjoisessa asuvien ortodoksien side hiippakuntansa piispaan heikentyisi merkittävästi.

Oulun hiippakunta pitää sisällään saamelaisten kotiseutualueet. Näillä alueilla asuu kolttakansa, jolle ortodoksisuus on ollut osa elämää jo 1500-luvulta lähtien. Heidän elämäänsä koskevien kysymysten ymmärtäminen edellyttää perehtymistä mm. saamelaisten itsehallintoon, kielilakiin, kolttalakiin ja saamelaisten totuus- ja sovintokomission työskentelyyn. Siksi pidän erittäin tärkeänä, että kolttaasaamelaiset saavat oman äänensä kuuluviin siten, että heillä on oma edustuksensa kirkon päättävissä elimissä. Lisäksi Pohjoisen ortodoksisuuden erityislaatuisuuden takia on tärkeää, että on olemassa kolme ortodoksista hiippakuntaa, joista yksi sijaitsee Pohjois-Suomessa.

Piispainkokouksen lausunnossa esitetään malli, jossa hiippakunnat vahvistuisivat hallinnollisiksi keskuksiksi ja seurakunnat kehittyisivät pyhäkköyhteisöiksi, eukaristian ympärille rakentuviksi yhteisöiksi. Pyhäkköyhteisöjen vahvistaminen edellyttää papistolta kykyä antaa hengellistä ohjausta seurakuntalaisille piispan ohjauksessa.

Piispa ei ole ainoastaan symbolinen tai hallinnollinen johtaja. Hän on esipaimen, joka ylläpitää ilosanomaa ylösnousseesta Kristuksesta. Esipaimenen tulisi tuntea laumansa jäsenet ja lauman jäsenien tulisi tuntea esipaimenensa myös pohjoisimmissa pyhäkköyhteisöissä.

Ivalon pappina ja Oulun hiippakunnan papiston jäsenenä pidän tärkeänä, että pohjoisessa säilyy oma hiippakuntansa.

Lähetekeskustelu kirkolliskokouksessa 24.11.2025

Heikki Harvola

Ivalon pappi, Oulun hiippakunta

Kirkolliskokous 2025 - Asia 21. Kirkolliskokousaloite kahden hiippakunnan mal

Lähettäjä Teo Merras <teo.merras@ort.fi>

Päivämäärä ke 26.11.2025 12.48

Vastaanottaja Kirkolliskokous <kirkolliskokous@ort.fi>

Puheenvuoro lähetekeskustelussa:

Kirkolliskokous 2025 - Asia 21. Kirkolliskokousaloite kahden hiippakunnan mallista

Arvoisa puheenjohtaja, kunnioitetut esipaimenet, hyvät kirkolliskokousedustajat,

Nyt käsiteltävässä aloitteessa esitetään hiippakuntien määrän vähentämistä kahteen. Perusteluina todetaan mm. se, että suurimman osan autonomian ajasta kirkossamme on ollut vain kaksi hiippakuntaa. Lisäksi aloitteessa todetaan, että kiristynvä talous ja tavoite yksinkertaistaa hallintoa edellyttävät tarkastella hiippakuntarakennetta ja hiippakuntien määrä.

Arvoisat edustajat, kirkolliskokoustyöskentelyämme leimaa vuosittain toistuva "kirkolliskokouskupla", joka johtaa mm. siihen, että asioita aletaan tarkastella lähes yksinomaan talous- ja hallintorakenteen näkökulmista. Hiippakuntarakenne ei kuitenkaan ole ensisijaisesti hallintorakenne, vaan hallintoa JA toimintaa yhdistävä olennainen osa kirkon olemusta. Siksi siihen jo luonnostaan sisältyy myös normaaleja hiippakunnallisia hallintotehtäviä. Hiippakunta tunnustetaan yleisesti kirkon perusyksikkönä, jonka sisällä kaikki kirkon toiminta tapahtuu. Hiippakunnan piispa ei siis ole pelkästään hallintohenkilö, joka voidaan tarvittaessa siirtää syrjään, kun koetaan hallinnon raskautta tai taloudellista epävarmuutta. Kirkon olemus on hiippakunnissa ja niiden kautta seurakuntiin jalkautetussa työssä.

Nyt tehty aloite tarkastelee hiippakuntaa uhrattavissa olevana hallintorakenteena ja talousajattelun näkökulmasta sopivana säästökohteena. On tärkeä kuitenkin huomata, että vuosien saatossa kirkossamme tavoitteena ollut hallinnon uudistaminen on lähtenyt liikkeelle tarpeesta yksinkertaista hallintoa, ei puuttua kirkon kanoniseen rakenteeseen. Näillä asioilla on olennainen ero.

Kirkon kanonisuus edellyttää tietyn kokoista hiippakuntarakennetta. Piispainkokouksen lausunnossa todetaan, että kirkolla on sinänsä oikeus järjestää oma hallinto- eli hiippakuntarakenteensa parhaalla mahdollisella tavalla. Tuon parhaan mahdollisen tavoittelu ei kuitenkaan voi perustua pelkästään taloudellisiin tai hallinnon keventämisen tavoitteisiin. Se tulee perustua siihen, että kirkon toiminta sen ytimessä on mahdollista ja tehokasta. Kirkon ja sen piispainkokouksen toiminta ei voi olla tehokasta eikä edes kovin käytännöllistä, jos sen tulee aina päätösvaltaisuuden nimissä kutsua joku ylimääräinen piispa paikalle.

Esityksen ongelma on kuitenkin se, että siinä unohdetaan iso joukko maamme ortodokseja, jotka ovat ansainneet piispallisen kaitsennan.

Laki Suomen ortodoksisesta kirkosta määrittelee, että kirkossamme on kolme tai useampia hiippakuntia. Sama todetaan vielä eksplisiittisemmin kirkkojärjestyksessä. Mikäli hiippakuntien määrää vähennetään alle kolmeen, edellyttää se jälleen kerran lakiuudistusta ja muita säädösmuutoksia, mutta ennen kaikkea sillä olisi erityisen merkittäviä vaikutuksia koko kirkon elämään.

Lisäksi ongelmaksi nousee myös se, että sen toteutumisen myötä eivät kirkon hiippakuntatason toiminnan kulut vähenisi käytännössä lainkaan. Piispat vain joutuisivat matkustamaan enemmän. Myöskään kirkon hallintorakenne ei kevene esityksen toteutuessa lainkaan. Asiat vain siirtyvät paikasta toiseen. Kirkon toiminta kun nyt vain edellyttää jatkuvasti tehtäviä hallinnollisia päätöksiä ja toimenpiteitä.

Siksi olen samaa mieltä kirkollishallituksen esityksen kanssa: aloite tulee hylätä.

—

Teo Merras
rovasti, Uspenskin katedraali
Helsingin ortodoksinen seurakunta
P. 040 540 3200 / teo.merras@ort.fi

Lähetekeskustelupuheenvuoro asiassa 21

Arvoisa puheenjohtaja, isät esipaimenet, arvoiset kirkolliskokousedustajat

Aloitteella kahden hiippakunnan mallista toivoin, että kysymyksen äärelle pysähdytään ottaen huomioon aloitteen perusteet.

Olen kiitollinen, että kirkollishallitus on huomannut aloitteen moniulottuvuuden ja pitää selvitystyötä ajankohtaisena.

Tomoksen seitsemännessä pykälässä sanotaan, että Suomen Ortodoksinen Kirkko voi vapaasti päättää, maansa lakien vaatimusten mukaan, sillä nimenomaisella ehdolla, ettei mikään päätös ”osoittaudu pyhän ortodoksisen Kirkon opin ja kanonien vastaiseksi, niin kuin nämä ovat selitetyt Ekumeenisen patriarkkakunnan noudatetussa tavassa”.

Siteeraan Tomoksen ensimmäistä pykälää: Arkkipiispakunta ”valvonnan tarpeiden mukaan ja arkkipiispakunnan kirkolliskokouksen päätöksestä voidaan jakaa kahteen tai useampaan hiippakuntaan”.

Mitä tarkoittaa Kirkon opin ja kanonien vastainen, niin kuin ne ovat selitetyt Ekumeenisen patriarkkakunnan noudatetussa tavassa? Tai ”valvonnan tarpeiden mukaan”?

Toivon, että piispainkokous, erityisesti Arkkipiispa Elia, käyvät säännöllisesti keskustelua Ekumeenisen patriarkaatin kanssa. Kirkkomme autonomiaa kunnioitetaan tänään ja on piispojemme käsissä, että sitä kunnioitetaan myös tulevaisuudessa.

Pidän äärimmäisen tärkeänä, että Suomen ortodoksinen kirkko ei aseta itseään asemaan, jossa voisi mahdollisesti menettää oikeutensa määrätä omista asioista. Kannatan kirkollishallituksen esitystä perustaa työryhmän selvittämään Suomen ortodoksisen kirkon mahdollisia rakenteellisia muutostarpeita.

Mikäli kokonaisselvitystyksessä todetaan, että Suomen ortodoksisen kirkon autonomian säilyttämiseen vaaditaan kolme hiippakuntaa, niin silloin tulen äänestämään kolmen hiippakunnan säilyttämisen puolesta ja autonomian säilyttämiseen nykyisellään.

Irina Tchervinskij-Matsi

Helsingissä 24.11.2025

Arvoisat kirkolliskokousedustajat,

Kirkollishallitus esittää asiassa 7 tulevalle viisivuotiskaudelle merkittäviä säästöjä keskushallinnon kuluihin. Suurin osa näistä säästöistä tulee muutaman henkilön irtisanomisesta tai osa-aikaistamisesta sekä toimitilojen vähentämisestä. Ainoa varsinainen rakenteellinen muutos, jota esitetään, on varsin epämääräiseksi jäänyt esitys ”taloustoimiston tehostamisohjelmasta”. Asian 14 yhteydessä kirkollishallitus esittää, että etenkin taloushallinnon toiminnan uudistamista edistettäisiin ulkopuolista asiantuntemusta ja arviointia hyödyntäen. Ulkopuolisen asiantuntijan hyödyntäminen on välttämätöntä objektiivisen arvion saamiseksi, jotta kirkolliskokous voi tehdä kirkon parhaaksi olevia päätöksiä puolueettomaan tietoon perustuen.

Asiassa 22 kirkollishallitus esittää selvitystä, joka toimisi pohjana todellisten rakenteellisten uudistusten toimeenpanemiselle. Aloitteessamme esitämme, että kaikkia keskushallinnon tuottamia palveluita arvioidaan sen mukaan, mitä kannattaa tuottaa itse, mitä ulkoistettuna palveluna ja mitä ehkä jättää seurakuntien tai kokonaan muiden hoidettavaksi. Kirkossa täytyy olla mahdollisuus säännöllisesti arvioida, miten sen keskushallinto toimii ja miten sen toimintaa pitäisi muokata kirkkoa parhaiten palvelemaan muotoon. Keskushallinnon toimintaa tulee arvioida kokonaisuutena ja suhteessa seurakuntien hallintoon. Kokonaisvaltaista tarkastelua on tehty aiemminkin ja kirkolliskokous on asettanut suuntaviivoja asian suhteen myös edellisellä kaudella, joten työtä ei tarvitse aloittaa tyhjästä.

Jefim Brodkin

Metropoliitta Arsenin puheenvuoro

Palvelukeskustoiminnan uudistaminen kirkkoa paremmin palvelevaksi.

Edustajat Lindström, Palola, Niemi, Brodtkin, Bly, Saarinen ja Leskinen ovat tehneet papiston ja maallikkojen kokoukselle aloitteen palvelukeskustoiminnan uudistamisesta kirkkoa paremmin palvelevaksi. Aloite on kannatettava ja sen taustana on pitkä historiallinen kehitys, joka kertoo ennen muuta käytettävissä olleista varoista.

Vuonna 1918 kirkossa oli kirkollishallitus ja yksi hiippakunta. Sotien jälkeen perustettiin Helsingin hiippakunta, johon kuului myös Lappi, ja vuonna 1979 Oulun hiippakunta. Henkilökunnan määrä kirkollishallituksen kansliassa ja palvelukeskuksessa on kaksinkertaistunut vuosina 2005–2025. Hiippakuntiin tehtiin resurssien lisäykset vuonna 2008. Helsingissä ja Kuopiossa kahden hiippakuntasihteerin toimesta kasvatettiin neljä työsuhdetta: kaksi teologisen sihteerin tointa ja kaksi hallinnollisen sihteerin tointa. Näin kahteen hiippakuntakansliaan tuli kaksi uutta kirkkoherran palkkaa nauttivaa työntekijää. Nyt Kuopion ja Karjalan hiippakunnassa, kuten myös Oulussa, on ainoastaan hallinnollinen sihteeri.

Kirkollishallituksen lainoppineen kirkkoneuvoksen tehtävästä tehtiin toukokuussa 2012 kaksi päätoimista tointa: palvelukeskuksen johtajan ja lakimiehen toimet. Tämä nosti vuosittaisia henkilöstökuluja 100 000 eurolla. Ennen palvelukeskuksen johtajan toimen perustamista lakimies oli myös kirkollishallituksen kanslian esimies. Kasvatetuista henkilöresursseista huolimatta henkilöstöhallinto ja lakipalvelut on joutunut hankkimaan paljon ulkopuolista kallista asiantuntija- ja konsulttiapua.

Kirkkopalvelut ja kasvatusasiain koordinaattorin toimi perustettiin vuonna 2008 uskonnonopetuksen edunvalvojaksi. Kirkollishallituksen työjärjestyksessä (3 §) kirkkopalvelujen alle on koottu listaus laajoja vastuita: ”kasvatus, koulutus, diakonia, lähetystyö ja maahanmuuttajatyö”. Kasvatus ja diakoniatyö ei kuulu kirkkolaissa (33 §) lueteltuihin kirkollishallituksen tehtäviin. Se ei lain mukaan ole kirkollishallituksen vaan seurakuntien perustehtävä: ”seurakunta huolehtii pyhistä toimituksista, ortodoksisesta kasvatuksesta ja opetuksesta...” (44 §).

Tilitoimiston perustamista kirkollishallituksen kanslian yhteyteen Kuopioon perusteltiin kustannussäästöillä ja talousvalvonnan yhtenäistämällä. Kirkon taloustoimistossa ja tilipalvelu Auliksessa työskenteli ennen palvelukeskuksen perustamista neljä henkilöä. Aiemmin seurakunnat hankkivat tilitoimistopalvelut paikallisilta toimijoilta. Kirkon taloudenhoitaja oli ennen palvelukeskuksen perustamista myös kirkollishallituksen omistamien kiinteistöjen isännöitsijä. Sitten perustettiin kiinteistöpäällikön toimi.

Keskusrekisteri huolehtii laissa kirkollishallitukselle kuuluvista ”kirkonkirjojen pitämiseen liittyvistä tehtävistä” (33 §, 7). Nuo tehtävät ovat tulevaisuudessa oletettavasti vähenemässä, koska maistraattien ja väestörekisterikeskuksen yhdistyminen Digi- ja väestötietovirastoksi on siirtänyt reaaliaikaiset rekisteripalvelut sähköisiksi. Kirkon keskusrekisterin osalle jää sukuselvitysten antaminen ja yhä enemmän myös sukututkijoiden palveleminen.

Kirkollishallituksen tehtävät on listattu laissa ja ne ovat julkisoikeudellisia. Vuonna 2012 perustetun palvelukeskuksen toiminta ei kaikilta osin korreloitu kirkollishallituksen tehtäviin. Valtionavun jatkuminen on mahdollistanut kehityksen, jossa palvelukeskuksen palvelujen ja kirkollishallituksen tehtävien välinen suhde on päässyt hämärtymään. Valtionavun väheneminen pakottaa nyt pohtimaan, miten tämä epäsuhta voidaan korjata.

Vuoden 2019 kirkolliskokous teki päätöksen palvelukeskuksen, entisen kirkollishallituksen kanslian, toiminnan arvioimisesta: ”selvitetään seurakunnille tuotettavien palveluiden tarve ja niiden tuottamisesta aiheutuvat kustannukset” ja selvitys ”koskee henkilöstö- ja lakipalveluita, talouspalveluita, kiinteistöpalveluita, keskusrekisteriä, viestintää, koulutusta ja kasvatusta, it-palveluita sekä kirkon palvelusopimuksia järjestöjen kanssa”. Arvioinnissa tuli kirkolliskokouksen päätöksen mukaan ottaa huomioon ”velvoitteiden ja vastuiden hoitaminen ja niiden kustannukset”.

Palvelukeskuksen työstä tehtiin ulkopuolinen selvitys, ”nykymuotoisen toiminnan arviointi”, jonka valmisteli vuoden 2020 huhti-kesäkuun aikana QL-Partners Oy. Raportti sisälsi palvelukeskuksen muutossuunnitelman vuosille 2020–2025 ja kustannusvaikutusarvion. Arviointiraportin käsittely siirtyi koronarajoitusten vuoksi vuodelle eteenpäin. Kirkollishallitus käsitteli arviointiraporttia kahdessa istunnossaan 15.9.2021 ja 13.10.2021. Kirkolliskokous 2021 päätti että ”palvelukeskuksen johtamisjärjestelmä ja organisaatio uudistetaan” ja ”kirkollishallitus valvoo, että yhteiset palvelut organisoidaan tarkoituksenmukaisesti”. Kirkolliskokouksen päätös jäi kuolleeksi kirjaimeksi.

Kolme vuotta myöhemmin vuonna 2024 kirkolliskokous päätti uudelleen: ”kirkollishallitus valmistelee vuoden 2025 kirkolliskokoukselle esityksen rakenteellisista muutoksista, joilla kirkon talous saadaan kestäväälle pohjalle vuodesta 2026 alkaen. Suunnitelmasta tulee ilmetä konkreettiset keskusrahaston muutoskohteet ja talousarvioleikkaukset, joilla kirkon saaman valtionavustuksen leikkauksen aiheuttama vaje katetaan”.

Kustannusten arviointi tulee johtamaan väistämättä henkilöresurssien karsimiseen. Kirkollishallitus tarvitsee kirkolliskokousvalmistelun ja täytöntöönpanon sekä valvontavastuunsa hoitamiseen kanslian ja sihteeristön. Hiippakunnan piispalla on laissa määriteltyjen laajojen vastuidensa vuoksi oltava sihteerit. Mutta kuten aloitteessa todetaan, yksittäisten toimintojen tarkastelun sijaan tarvitaan kokonaisarviointi kirkon yhteisten palvelujen tarpeesta sekä niiden tuottamistavoista ja -paikoista joustavan ja kestävä toimintamallin löytämiseksi ja toimeenpanemiseksi ilman viiveitä.

Lähetekeskustelupuheenvuoro, asia 24. Kirkolliskokousaloite seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen sekä muiden vähemmistöjen oikeuksien tunnistamisesta ja turvaamisesta kirkossa

Korkeasti pyhitetty isä esipaimen, kunnioitetut esipaimenet, isät, äidit, veljet ja sisaret, arvoisat kirkolliskokousedustajat.

Kiitän kirkollishallitusta asian käsittelystä ja puoltamisesta. Samoin haluan myös kiittää kaikkia tahoja, jotka ovat nähneet asian tärkeyden sekä tukeneet ja kannattaneet aloitetta jo ennen sen käsittelyä.

Alun perin olin ajatellut etten edes pitäisi puheenvuoroa koska jo itse aloite ja sen perustelut puhuvat puolestaan ja ovat mielestäni täysin itsestään selviä asioita. Näin ei valitettavasti kuitenkaan tunnu olevan. Viime vuonna kirkolliskokoukseen tekemäni naisten asemaa koskeva aloite oli erään edustajan mielestä kuin avaisimme Pandoran lippaan, luultavasti tämäkin aloite on joidenkin mielestä suoraan sieltä peräsin. Olemme lukeneet eri puolilta kirkkoa ja maailmaa uutisointeja, jotka koskevat aloitteessani käsiteltävää aihepiiriä. En enää ikinä halua kuulla että kirkkomme sisällä toimivat ovat "opettaneet" että sairaudet tai muut perinnölliset tekijät ja ominaisuudet ovat synnin aiheuttamia ja että ne pystyy parantamaan ainoastaan rukouksella.

Tällainen vääristynyt opetus voi olla hyvin vahingollista erityisesti nuorille joiden identiteetti on vasta muotoutumassa. Erityisen huolissani olen juuri siitä miten nykynuoret näkevät näiden asioiden hoidon meidän kirkossa. Kirkossammekin päättään nostavat uuskonservatiiviset arvot nakertavat käsitystä ihmisoikeuksista ja arvoista, jotka kuuluvat sivistysvaltioon. Valitettavasti kirkko ei ole pystynyt nykyaikana olemaan tarpeeksi ketterä yhteiskunnallisissa kysymyksissä jotka haastavat sitä. En myöskään halua että tämä muodostuu kompastuskiveksi kirkolle tulevaisuudessa.

Kirkon opetuksen ydintä on että jokainen ihminen on ainutlaatuinen Jumalan kuva. Ihmisen arvo ei ole sukupuoleen, seksuaalisuuteen tai muihin ominaisuuksiin sidottua tai niistä riippuvaa, vaan sama kaikilla: Jumala on luonut jokaisen ihmisen juuri omaksi ainutkertaiseksi itsekseen.

Kirkko on ollut vuosisatojen ajan turvapaikka sitä tarvitseville. Samoin kristillisiin arvoihin on aina kuulunut erilaisten ja heikoimmassa asemassa olevien puolustaminen. Toimihan Jeesus itsekkin epäsovinnaisesti: otti luoksensa ne, joita sen ajan yhteiskunnassa väheksyttiin. Jeesus myös useaan otteeseen osoitti tyhjäksi fariseusten lakiuskon vaatien ihmisiä tutkimaan omia tekojaan eikä tuomitsemaan muita. Lähtökohta, jossa jokainen ihminen nähdään arvokkaana Jumalan kuvana, ohjaa pitämään huolta toinen toisistamme ja vastustamaan syrjintää. Jokaiselle ihmiselle tulee mahdollistaa turvallinen ja kannustava ympäristö kasvaa omaksi itsekseen, lähimmäiseksi sekä yhteisönsä jäseneksi.

Yhdenvertaisuuslaki (2004/21) asettaa viranomaisille yleisen yhdenvertaisuuden edistämisvelvoitteen. Tämä velvoite koskee myös ortodoksista kirkkoa. Lain mukaan "Ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai

kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.”

Tavoitteena on, että jokainen voisi kokea olevansa tärkeä osa yhteisöä ja tulevansa yhteisössään nähdyksi, kuulluksi ja ymmärretyksi. Kirkon toiminnan, päätösten sekä pastoraalisen opetuksen täytyy noudattaa Suomen lainsäädäntöä. Viimeistään nyt kirkkomme pitää pystyä sanoittamaan ja samalla sitoutumaan yksimielisesti turvallisemman tilan periaatteisiin. Jokainen joka on eri mieltä tästä, on kuin Päivi Räsänen ja muut, jotka eivät oikeasti tunne Kristusta.

Kim Kilpinen

Asia 24. Kirkolliskokusaloite seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen sekä muiden vähemmistöjen oikeuksien tunnistamisesta ja turvaamisesta kirkossa

KP esipaimen, kunnioitetut esipaimenet, hyvät kirkolliskokousedustajat,

Helsingin hiippakunnan nuorisovaltuusto on esittänyt tähän aloitteeseen sekä turvallista tilaa koskevaan aloitteeseen liittyen kannanoton, jonka sain 21.10.2025 s-postitse puheenjohtaja Antti Salpakarilta ja välitin kirkollishallitukselle tiedoksi. Luen kannanoton nyt teille:

”Arvoisat kirkolliskokousedustajat,

Kävimme Helsingin hiippakunnan nuorisovaltuuston kanssa läpi kirkolliskokoukselle jätetyt aloitteet ja niistä heränneen keskustelun perusteella haluaisimme ilmaista tukemme aloitteille 1 ja 14 [huom. kirkolliskokouksen Asia 11 ja Asia 24]. Aloitteissa kannatettiin pitkälti samaa erittäin tärkeää ajatusta turvallisemman tilan periaatteista, jotka ovat herättäneet nuorten keskuudessa paljon tukea. Nuoret ovat usein yhteiskunnassamme ja yhteisöissämme heikommassa asemassa, kokevat helpommin syrjintää ja myös havaitsevat epäasiallista käytöstä ympärillään. Aloitteiden ajamat turvallisen tilan periaatteet selkeyttäisivät toimintatavat epäasiallisuuksien suhteen kirkossamme, sekä antaisivat työkaluja kaikille kirkon piirissä toimiville reagoida ja puuttua tämänkaltaiseen käytökseen. Monet nuoret myös kuuluvat erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin ja aloitteessa 14 [huom. Asia 24] mainittuihin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin. Toivomme, että nämä erityisryhmät sekä muut kirkkomme sisäiset vähemmistöt otetaan erityisesti huomioon turvallisemman tilan periaatteita laatiessa tai käyttöönottaessa.”

Hyvät kirkolliskokousedustajat,

Nuoret ovat tuoneet kantansa selkeästi esille ja toivonkin, että olemme herkällä korvalla vastaanottaneet viestin ja pystymme kirkolliskokouksessa tekemään päätöksiä asiassa 11 ja 24 siten, että aidosti osoitamme toimivamme epäasiallisuuksien poistamiseksi ja vähemmistöt paremmin huomioon ottavasti.

Asia 25. Esitykset poikkeusoloihin varautumista ja sähköistä asiointia koskeviksi säädösmuutoksiksi

KP esipaimen, kunnioitetut esipaimenet, hyvät kirkolliskokousedustajat,

Tämä on neljäs perättäinen kirkolliskokous, jossa käytän samasta asiasta puheenvuoron. Viime vuonna lakivaliokunta totesi, että poikkeusoloihin varautumisesta ja sähköisestä asioinnista pitää säätää lain tasolla. Vastaavasti lakivaliokunta oli ehdottanut samaa jo vuoden 2023 kirkolliskokouksessa. Samoista asioista on säädetty myös sisarkirkossamme, Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa, lain tasolla.

Nyt olemme siis päässeet askeleen eteenpäin viime vuosista, ja kirkollishallitus on valmistellut pykäläehdotukset ortodoksisesta kirkosta annetun lain muuttamiseksi. Ehdotus noudattaa mahdollisimman tarkasti samaa pykälämuotoilua kuin mitä on sisarkirkkoamme koskevassa laissa. Miksi on menetelty näin?

Kun lailla säädetään uusista asioista, tehdään tarpeen mukaan tarkastelua perustuslain ja muun lainsäädännön suhteen, kuten esimerkiksi tietosuojalainsäädännön, ettei uusiin säännöksiin jää ristiriitaisuuksia muun lainsäädännön kanssa. Jos pystymme ehdottamaan säännöksiä, jotka ovat täysin yhtenevät toisen, kohtalaisen tuoreen lainsäädännön kanssa, voimme olla varmoja, että tarkistus muuhun lainsäädäntöön verraten on jo tehty eikä yllätyksiä ole odotettavissa.

Poikkeusoloja koskevassa lainsäädännössä on kyse päätösvallan siirtämisestä. Sen suhteen säädösten pitää olla täsmälliset ja etenemisen pitää olla asteittaista, vain välttämättömissä tilanteissa toteutettavaa. Ensisijaisesti pitää pystyä käyttämään sähköisiä kokousmenettelyjä, joita korona-aikaankin käytettiin. Tästä näkökulmasta poikkeusoloista ei voi säätää ilman, että säädetään myös sähköisestä asioinnista, joka on joka tapauksessa tarpeen.

Arvoisat kirkolliskokousedustajat, jos katsotte, että pykäläehdotukset vaativat vielä selittämistä ja keskustelua, voisimme kirkolliskokousedustajien kesken pitää erillisen keskustelutilaisuuden, jotta täysistunnossa käsittely olisi sujuvaa ja kaikilla olisi riittävät tiedot päätöksenteon pohjaksi.

Esityslista

Kirkolliskokouksen II täysistunto 25. marraskuuta 2025 klo 14.00

1. Alkurukous

2. Läsnäolijoiden toteaminen

3. Esityslistan hyväksyminen

4. I käsittely

Lakivaliokunta

Asia 4. Oulun metropoliitan vaalin järjestäminen

Asia 9. Esitys OrtKL 74 §:n ja OrtKJ 110 §:n muutokset

Hallintovaliokunta

Asia 16. Kirkolliskokousaloite kirkolliskokouksen kokoontumisesta

Asia 26. Karjalankatu 1 kiinteistön hankesuunnitelma

Sivistysvaliokunta

Asia 11. Kirkolliskokousaloite turvallisemman tilan periaatteiden käyttöönotosta Suomen ortodoksisessa kirkossa

Asia 18. Kirkolliskokousaloite työryhmän perustamiseksi laatimaan selvitystä kirkon diakoniatyöstä tuleville vuosille

Talousvaliokunta

Asia 5. Suomen ortodoksisen kirkon tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus vuodelta 2024, vastuuvapaudesta päättäminen

5. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

6. Ilmoitusasiat

7. Loppurukous

8. Istunnon päättäminen

Esityslista

Kirkolliskokouksen III täysistunto 25. marraskuuta 2025 klo 19.00

- 1. Alkurukous**
- 2. Läsnäolijoiden toteaminen**
- 3. Esityslistan hyväksyminen**
- 4. I käsittely**

Hallintovaliokunta

- Asia 20. Kirkolliskokousaloite kirkon johtamisen avoimuuden edistämisestä
Asia 22. Kirkolliskokousaloite palvelukeskustoiminnan uudistamisesta kirkkoa paremmin palvelevaksi
Asia 23. Kirkolliskokousaloite kiinteistötyöryhmän raportin toimenpide-esitysten edelleen kehittämisestä

Lakivaliokunta

- Asia 8. Kolttaamelaisten edustusta kirkon päättävissä elimissä koskeva ortodoksisesta kirkosta annetun lain muutosesitys
Asia 21. Kirkolliskokousaloite kahden hiippakunnan mallista
Asia 25. Esitykset poikkeusoloihin varautumista ja sähköistä asiointia koskeviksi säädösmuutoksiksi

Talousvaliokunta

- Asia 7. Esitys kirkon rakenteellisista säästöistä

Sivistysvaliokunta

- Asia 10. Esitys kirkon uudeksi tavoite- ja toimintasuunnitelmaksi vuosille 2026–2030
Asia 12. Kirkolliskokousaloite Suomen ortodoksisen kirkkomuseo Riisan toiminnan kehittämisestä
Asia 17. Kirkolliskokousaloite monikulttuurisuustyöstä Suomen ortodoksisessa kirkossa

5. II käsittely

Lakivaliokunta

Asia 4. Oulun metropoliitan vaalin järjestäminen

Lakivaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Lakivaliokunta ei pyytänyt asiassa lausuntoja.

Päätösesitys

Lakivaliokunta yhtyy kirkollishallituksen esitykseen ja esittää, että kirkolliskokous ei järjestä Oulun metropoliitan vaalia vuoden 2025 kirkolliskokouksessa.

Päätöksen perustelut

Koska kirkon rakenteita koskeva selvitystyö on alkamassa, ei tässä vaiheessa ole perusteltua täyttää Oulun metropoliitan tehtävää.

24. marraskuuta 2025

Elina Palola

Lakivaliokunnan puheenjohtaja

Siiri Klubb

Sihteeri

Asia 9. Esitys OrtKL 74 §:n ja OrtKJ 110 §:n muutokset

Lakivaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta kuuli asiassa talouspäällikkö Henna Mynttistä.

Päätösesitys

Lakivaliokunta esittää, että kirkolliskokous hyväksyy kirkollishallituksen esityksen mukaisesti, että ortodoksisesta kirkosta annetun lain 74 § täydennetään kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain edellyttämällä tavalla. Lisäksi lakivaliokunta esittää, että

kirkolliskokous antaa kirkollishallitukselle tehtäväksi valmistella tarvittavat kirkkojärjestyksen muutokset vuoden 2026 kirkolliskokouksen päätettäväksi.

Päätöksen perustelut

Valtiovarainministeriö on päätöksellään 21.3.2024 asettanut ohjelman edesmenneen omaisen asioiden vaivattoman hoidon edistämiseksi. Ohjelman tavoitteena on varmistaa läheisen kuolemaan liittyvien asioiden sujuva hoitaminen digitalisoimalla tarvittavia asiakirjoja ja edistämällä automaatiota tehostaen viranomaisen prosesseihin ja käsittelyihin liittyviä suoritteita. Ohjelman toimikausi on 5.4.2024-31.12.2027.

Koska kuolinpesän osakasrekisteristä annettava laki on vielä luonnosvaiheessa, ei ole vielä mahdollista hyväksyä täsmällisiä muutoksia kirkkojärjestykseen.

Lakivaliokunta pitää keskeisenä myös sitä, että kuolinpesän osakasrekisteriä koskevassa lainsäädännössä kirkolle säädetään oikeus periä maksu kaikista luovuttamistaan tiedoista. Lakivaliokunta pitää kustannusvastaavuutta oikeana perusteena viranomaisen suoritteesta perittävälle maksulle ja katsoo, että maksujen sitominen tehtävästä aiheutuviin kustannuksiin on perusteltua. Lakivaliokunta pitää tärkeänä sitä, että hinnanmuodostukseen voidaan laskea mukaan kaikki todelliset kustannukset.

Lisäksi tiedonluovutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi on lakivaliokunnan näkemyksen mukaan välttämätöntä, että oikeus periä maksu syntyy tietojen luovutuksen perusteella. Maksun periminen ei voi olla riippuvainen esimerkiksi siitä, ottaako kuolinpesä osakasrekisteriin tallennetut tiedot käyttöönsä.

Kirkon tiedonluovutus kuolinpesän sähköisen osakasrekisterin käyttöön edellyttää aina myös tietojen siirtämistä manuaalisesta aineistosta tietojärjestelmään. Tämän vuoksi jokaiseen tiedonluovutukseen kuuluu väistämättä ihmisen tekemää selvitystyötä. Kirkon tiedonluovutuksen kustannusten ennakoidaan asettuvan selkeästi korkeammalle tasolle kuin Digi- ja väestötietoviraston (DVV) tiedonluovutuksen, josta suurin osa tapahtuu tietojärjestelmän automaattisena työnä.

24. marraskuuta 2025

Elina Palola

Lakivaliokunnan puheenjohtaja

Siiri Klubb
Sihteeri

Hallintovaliokunta

Asia 16. Kirkolliskokousaloite kirkolliskokouksen kokoontumisesta

Hallintovaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Hallintovaliokunta ei pyytänyt asiassa lausuntoja.

Päätösesitys

Kirkolliskokous hylkää aloitteen.

Päätöksen perustelut

Hallintovaliokunta yhtyy kirkollishallituksen esityksessä mainittuihin perusteluihin. Vuosittaisten kirkolliskokousten määrän lisääminen edellyttäisi säädosmuutoksia, lisämäärärahoja sekä -resursseja.

Nykyiset säädökset mahdollistavat ylimääräisten kirkolliskokousten koollekutsumisen tarvittaessa.

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että kirkolliskokousseminaari järjestetään jatkossakin vuosittain lähikokoontumisena. Seminaarin toimintaa on syytä kehittää.

24. marraskuuta 2025

Pirjo Halonen
Hallintovaliokunnan puheenjohtaja

Tapio Tiimonen
Sihteeri

Asia 26. Karjalankatu 1 kiinteistön hankesuunnitelma

Hallintovaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta kuuli asiassa palvelukeskuksen johtaja Jari Rönkköä, kirkollishallituksen lakimies Jouni Heinoa, kiinteistöpäällikkö Matti Rouvista, metropoliitta Arsenia ja talousvaliokuntaa.

Päätösesitys

Kirkolliskokous päättää asian kirkollishallituksen esityksessä mainittujen vaihtoehtojen 2 ja 3 yhdistelmän mukaisesti siten, että ensin vaihtoehdon 2 mukaisesti kiinteistön markkina-arvoa pyritään asemakaavoittamisen keinoin korottamaan. Tässä voidaan hyödyntää yhteistyökumppaneita.

Tämän jälkeen vaihtoehdon 3 mukaisesti Karjalankadun kiinteistö myydään ja siirrytään kokonaan tai vaiheittain Kuopion ja Karjalan hiippakunnan, palvelukeskuksen, taloustoimiston ja keskusrekisterin osalta tilatarveselvityksen mukaisiin huomattavasti pienempiin tiloihin. Päätökset hankesuunnitelmasta ja hankkeen toteutuksesta tehdään kulttuuriperintöä kunnioittaen.

Päätökset eri toimintojen sijoittamisesta valmistellaan päätettäväksi ennen tiloista luopumista.

Päätöksen perustelut

Hallintovaliokunta yhtyy kirkollishallituksen esityksessä mainittuihin perusteluihin. Hallintovaliokunta kiittää kirkollishallitusta hyvästä valmistelutyöstä.

25. marraskuuta 2025

Pirjo Halonen

Hallintovaliokunnan puheenjohtaja

Tapio Tiimonen

Sihteeri

Sivistysvaliokunta

Asia 11. Kirkolliskokousaloite turvallisemman tilan periaatteiden käyttöönnotosta Suomen ortodoksisessa kirkossa

Sivistysvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Sivistysvaliokunta ei pyytänyt asiasta lausuntoja muilta valiokunnilta.

Päätösesitys

Sivistysvaliokunta esittää kirkolliskokoukselle aloitteen hyväksymistä ottaen huomioon seuraavat seikat:

1. Kirkollishallitus valmistelee turvallisemman tilan periaatteet Suomen ortodoksisen kirkon hiippakuntia, seurakuntia, palvelukeskusta, leiritoimintaa, tapahtumia, koulutuksia ja muita kirkon työmuotoja ja yhteistyökumppaneita varten.
2. Yhteisöjen tulee rakentaa kirkollishallituksen ohjeiden mukaiset toimintamallit epäkohtiin puuttumista varten.
3. Työyhteisöt velvoitetaan järjestämään koulutusta, jotta työntekijät ja vapaaehtoiset ymmärtävät turvallisemman tilan periaatteiden tarkoituksen ja osaavat soveltaa niitä käytännössä.
4. Asian valmistelu ei edellytä erillisen työryhmän perustamista.
5. Kirkollishallitus raportoi kirkolliskokoukselle asian toimeenpanosta kevään 2026 kirkolliskokousseminaarissa.

Päätöksen perustelut

Suomen ortodoksisen kirkon perustehtävänä on johdattaa ihmisiä kohti pelastusta. Tätä tehtävää toteuttaessaan kirkon tulee olla paikka, jossa jokainen ihminen voi osallistua liturgiseen elämään ja seurakunnan toimintaan ilman pelkoa syrjinnästä, väheksynnästä tai epäasiallisesta kohtelusta.

Turvallisemman tilan periaatteiden tarkoituksena on luoda käytännölliset, selkeät ja ennaltaehkäisevät toimintamallit, jotka tukevat koko kirkon yhteisöllistä hyvinvointia. Niiden toteuttaminen käytännössä on luonnollinen jatkumo sille rakkauden ja kunnioituksen hengelle, joka nousee evankeliumista ja kirkon perinteestä. Periaatteet tukevat sekä yksilöiden että koko kirkon hyvinvointia ja auttavat kirkkoa olemaan yhteisö, jossa jokainen voi kokea olevansa tervetullut ja turvassa.

25. marraskuuta 2025

Aleksander Roszczenko

Lassi Saksa

Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Sihteeri

Asia 18. Kirkolliskokousaloite työryhmän perustamiseksi laatimaan selvitystä kirkon diakoniatyöstä tuleville vuosille

Sivistysvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Sivistysvaliokunta ei pyytänyt asiasta lausuntoja muilta valiokunnilta.

Sivistysvaliokunta esittää, että Kirkolliskokous antaa Kirkollishallitukselle tehtäväksi asettaa viipymättä työryhmän laatimaan selvityksen diakoniatyön järjestämiseksi. Työryhmässä tulee olla diakoniatyön ammattilaisia ja muita diakoniatyötä kirkossa tekeviä ja sen tulee kuulla kirkon piirissä toimivia diakoniatyötä tekeviä järjestöjä. Työn tulee perustua kirkon strategiaan.

Työryhmän tulee esitellä alustavia selvitystyön tuloksia vuoden 2026 kirkolliskokousseminaarissa ja jättää selvityksensä Kirkollishallitukselle toimitettavaksi saman vuoden Kirkolliskokoukselle, joka halutessaan käyttää sitä vuoden 2027 diakonia -teemavuoden taustamateriaalina.

Päätöksen perustelut

Kirkko tarvitsee käytännön ehdotuksia vapaaehtoisten tekemän diakoniatyön yhdenmukaistamiseksi koko kirkossa niin, että kysymykset vastuista, vaitiolovelvollisuudesta, työhön perehdyttämisestä ja työssä jaksamisesta otetaan huomioon. Kirkon perinteisen sisälähetysjärjestön (PSHV) toiminnan hiivuttua on syytä tarkastella valtakunnallisen diakoniatoimijan, kuten esimerkiksi Filantropian, mahdollista roolia. Helsingin ja Joensuun seurakuntien diakoniatyöntekijöiden kokemukset on välttämätöntä saada kaikkien seurakuntien tietoon. Hyväksi koettuja käytäntöjä on jaettava seurakuntien kesken. Ekumeeniselle diakoniatyönteistyölle on tärkeää saada valtakunnallinen kirkkojen kesken määriteltävä perusta. Kansainvälinen ja paikallinen diakonia on voitava nähdä yhtenä kokonaisuutena.

25. marraskuuta 2025

Aleksander Roszczenko
Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Sihteerin nimi
Lassi Saksa

Talousvaliokunta

Asia 5. Suomen ortodoksisen kirkon tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus vuodelta 2024, vastuuvapaudesta päättäminen

Talousvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta kuuli kirkon talouspäällikkö Henna Mynttistä.

Päätösesitys

Talousvaliokunta esittää kirkon keskusrahaston tilinpäätöksen ja tilintarkastuskertomuksen hyväksymistä. Talousvaliokunta on tutustunut TietoAkseli Audit Oy:n tilintarkastajien laatimaan tilintarkastuskertomukseen, jossa todetaan, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan kirkon toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Vuoden 2024 talousarvion loppusummaksi oli arvioitu -106 300 euroa alijäämää. Tilinpäätöksen ylijäämä oli 9 930,20 euroa (2023, -29 780,99) ja taseen loppusumma 16 486 162,27 euroa (2023, 17 096 561,58 euroa).

Talousvaliokunta esittää, että ylijäämä (9 930,20 euroa) kirjataan edellisten kausien yli-/alijäämätilille.

Talousarvioon sisältynyt 100 000 euron säästötavoite saavutettiin vuonna 2024.

Talousvaliokunta esittää vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille. Talousvaliokunta kiittää taloustoimistoa hyvästä työstä.

Päätöksen perustelut

Suomen ortodoksisen kirkon toimintakuluista suurimmat menot vuonna 2024 olivat henkilöstökulut 2 571 005,00 euroa (2023; 2 569 828,24 euroa), annetut avustukset 1 566 952,62 euroa (2023; 1 625 475,65 euroa) ja palvelujen ostot 1 412 638,12 euroa (2023; 1 369 611,92 euroa). Henkilöstökulut ovat säilyneet ennallaan, palvelujen ostot nousivat 3,1 %.

Kaikki vuoden 2024 toimintakulut olivat 6 109 301,38 euroa (2023; 6 194 318,49 euroa). Vuoden 2024 talousarviossa toimintakulujen arvioitiin olevan 6 280 800 euroa. Kirkon eläkekassan menot, poistot ja sijoitustoiminnan menot olivat yhteensä 1 536 182,74 euroa (2023; 1 547 176,11 euroa).

Suomen ortodoksisen kirkon kaikki menot yhteensä olivat 7 651 252,87 euroa vuodelta 2024 (2023; 7 750 827,39 euroa). Talousarviossa kaikkien menojen arvioitiin olevan 7 967 300,00 euroa vuodelle 2024 (2023; 7 869 800,00 euroa).

Tilikauden tulosta selittävät asiat

Toimintatuotot:

- Toimintatuottoja kertyi tilikaudella 67 000 euroa suunniteltua enemmän. Tuohusten myynti kasvoi, samoin virkatodistuksista perittävät maksutuotot.

Toimintamenot:

- Kustannuspaikoista ylitykset tulivat kp 115 Helsingin hiippakunta, kp 201 keskusrekisteri (henkilöstömuutokset), kp 212 viestintä (ort.fi -sivuston uusinta), kp 702 muut vuokrahuoneistot, kp 811 sijoitustoiminta (arvonalenemat ja lainojen korot).
- Henkilöstökuluja toteutui 164 000 euroa budjetoitua vähemmän. (Henkilöstömuutoksia hiippakunnissa ja vuorottelu- sekä opintovapaita, keskustalon siivouksen uudelleenjärjestelyt ja IT-palvelujen uudelleen järjestelyt.)
- Palvelujen ostoihin kului tilikaudella n. 122 000 euroa suunniteltua enemmän. (Keskustalon siivouksen ja IT-palvelujen uudelleen järjestelyt sekä matkakulut ja arkkipiispan vaihdoksesta aiheutuneet ylimääräiset kulut.)
- Annettua avustuksia oli 105 000 euroa vähemmän (kriisiavustusta ei tarvinnut käyttää, kaikkia myönnettyjä toiminta-avustuksia ei käytetty).
- Sijoitustoiminnan kuluja oli 123 000 euroa enemmän. Tilikaudella osakkeiden myynnistä tuli noin 106 000 euroa arvonalennusta.

Taloussäännön mukaan sitovuustaso on kustannuspaikka.

Mietinnön liitteenä ovat tilinpäätöksen graafiset kuvaukset.

25. marraskuuta 2025

Teo Merras

Talousvaliokunnan puheenjohtaja

Elina Lehmuskoski

Sihteeri

6. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

7. Ilmoitusasiat

8. Loppurukous

9. Istunnon päättäminen

Esityslista

Kirkolliskokouksen IV täysistunto 26. marraskuuta 2025 klo 13.00

1. Alkurukous

2. Läsnäolijoiden toteaminen

3. Esityslistan hyväksyminen

4. I käsittely

Talousvaliokunta

Asia 15. Kirkolliskokousaloite valtionavun leikkauksen vaikutuksista kirkon talouteen ja valtionavun käytön raportoinnista kirkolliskokoukselle

Asia 14. Kirkolliskokousaloite kirkon keskushallinnon ja erityisesti sen taloushallinnon toiminnan arvioimisesta ja tehostamisesta

Sivistysvaliokunta

Asia 13. Kirkolliskokousaloite Pyhien toimitusten käsikirja Euhologionin uudistetun laitoksen laatimisesta

Asia 19. Kirkolliskokousaloite kirkon työn kehittämisestä ja laatumittareista

Asia 24. Kirkolliskokousaloite seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen sekä muiden vähemmistöjen oikeuksien tunnistamisesta ja turvaamisesta kirkossa

5. II käsittely

Hallintovaliokunta

Asia 20. Kirkolliskokousaloite kirkon johtamisen avoimuuden edistämisestä

Hallintovaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta ei pyytänyt asiasta lausuntoja.

Valiokunta kuuli arkkipiispa Eliaa, metropoliitta Arsenia, kirkollishallituksen lakimies Jouni Heinoa sekä kirkolliskokouksen sturttetja.

Päätösesitys

Kirkolliskokous hylkää aloitteen.

Kirkollishallituksen tulee huolehtia siitä, että sisäisen valvonnan ohjeistus ja sen seuranta ovat ajan tasalla. Kirkollishallituksen tulee ohjeistaa seurakuntia asiassa.

Päätöksen perustelut

Hallintovaliokunta ei pidä aloitteessa mainittua raportointia tarpeellisena.

Avoimuus on oleellinen asia hyvässä hallintokulttuurissa.

Hallintovaliokunnan mielestä vapaaehtoisuuteen perustuvien sidonnaisuusilmoitusten antaminen tulee laajentaa koskemaan myös kirkolliskokousedustajia.

25. marraskuuta 2025

Pirjo Halonen

Hallintovaliokunnan puheenjohtaja

Tapio Tiimonen

Sihteeri

Asia 22. Kirkolliskokousaloite palvelukeskustoiminnan uudistamisesta kirkkoa paremmin palvelevaksi

Hallintovaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta sai lausunnon talousvaliokunnalta.

Hallintovaliokunta kuuli asiassa arkkipiispa Eliaa, metropoliitta Arsenia, palvelukeskuksen johtaja Jari Rönkköä, kirkollishallituksen lakimies Jouni Heinoa, valiokuntasihteeri Tapio Tiimosta ja talousvaliokuntaa.

Päätösesitys

Kirkolliskokous hyväksyy aloitteen kirkollishallituksen esityksen mukaan.

Selvitystyön tuloksista tulee raportoida kirkolliskokoukselle vuoden 2026 aikana.

Päätöksen perustelut

Hallintovaliokunta yhtyy kirkollishallituksen esityksen perusteluihin.

Nyt käsillä oleva asia 22 liittyy asiaan 14 *Kirkolliskokousaloite kirkon keskushallinnon ja erityisesti sen taloushallinnon toiminnan arvioimisesta ja tehostamisesta.*

Esitetyt selvitystyöt tulisi toteuttaa yhdessä ja niistä tehdä yksi yhteinen raportti.

25. marraskuuta 2025

Pirjo Halonen

Hallintovaliokunnan puheenjohtaja

Tapio Tiimonen

Sihteeri

Asiaan 22 on tehty seuraava vastaesitys:

Vastaesitys

Kirkolliskokous päättää, että esitys palvelukeskuksen ulkoisesta arvioinnista hylätään.

Tehtävään varatut 25 000 € siirretään Filantopiaan ry:n järjestöön ja ukrainalaiseen työhön. Määrärahalla katetaan Ukrainasta vierailevan papin kulut.

Perustelut

Kirkkohallinnon tulee olla avointa ja jatkuvasti arvioitavaa. Palvelukeskus on aloittanut merkittävät rakenteelliset muutokset vuoden 2025 alusta. Ennen kuin päätetään uudesta arvioinnista, on perusteltua odottaa rakenteellisten muutosten tuloksia. Ulkopuolinen arviointi tässä vaiheessa hidastaisi meneillään olevaa kehitystyötä, aiheuttaisi tarpeettomia kustannuksia ja lisäisi sekä palvelukeskuksen että seurakuntien työtä. Arviointiin voidaan tarvittaessa palata myöhemmin, kun rakenteelliset muutokset on saatu päätökseen ja niiden vaikutukset voidaan arvioida luotettavasti.

Kirkolliskokousedustajat

Ioannis Lampropoulos

Mikko Sidorroff

Timo Tynkkynen

Matti Tikkinen

Anna-Katriina Salmikangas

Hynninen Jari

Teo Merras

Asia 23. Kirkolliskokousaloite kiinteistötyöryhmän raportin toimenpide-esitysten edelleen kehittämisestä

Hallintovaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta ei pyytänyt asiassa lausuntoja.

Hallintovaliokunta kuuli asiassa kiinteistöpäällikkö Matti Rouvista ja talousvaliokuntaa.

Päätösesitys

Kirkolliskokous hylkää aloitteen.

Päätöksen perustelut

Hallintovaliokunta kiittää aloitteen tekijää tärkeästä keskustelunavauksesta.

Lisäksi hallintovaliokunta esittää, että kirkollishallitus kehottaa seurakuntia päivittämään kiinteistöstrategiansa ja -toimenpideohjelmansa.

25. marraskuuta 2025

Pirjo Halonen

Hallintovaliokunnan puheenjohtaja

Tapio Tiimonen

Sihteeri

Lakivaliokunta

Asia 8. Kolttasaamelaisten edustusta kirkon päättävissä elimissä koskeva ortodoksisesta kirkosta annetun lain muutosesitys

Lakivaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta pyysi ja sai lausunnon kolttien luottamusmies Veikko Feodoroffilta.

Päätösesitys

Lakivaliokunta esittää, että kirkolliskokous ehdottaa opetus- ja kulttuuriministeriölle ortodoksisesta kirkosta annettua lakia muutettavaksi seuraavasti (muutosehdotukset lihavoituna):

Kirkolliskokous

10 § Kokoonpano

Kirkolliskokouksen jäseniä ovat:

- 1) hiippakuntien piispat ja apulaispiispat;
- 2) yksitoista papiston edustajaa;

- 3) kolme kanttorien edustajaa;
- 4) kahdeksantoista maallikkojen edustajaa; sekä
- 5) kolttasaamelaisten edustaja, jonka valitsee kolttalaissa (253/1995) tarkoitettu kolttien kyläkokous.**

12 §

Vaalikelpoisuus ja äänioikeus

Papiston edustajien vaalissa vaalikelpoisia ja äänioikeutettuja ovat kirkon papit ja diakonit, jotka eivät ole vaalikelpoisia ja äänioikeutettuja kanttorien edustajien vaalissa. Papiston jäsen, joka on piispainkokouksen päätöksellä pidätetty papillisten tehtävien toimittamisesta, ei kuitenkaan ole vaalikelpoinen eikä äänioikeutettu.

Kanttorien edustajien vaalissa vaalikelpoisia ja äänioikeutettuja ovat kanttorit, jotka työskentelevät päätoimisesti kanttorin tehtävässä kirkon tai seurakunnan palveluksessa.

Vaalikelpoinen maallikkojen edustajaksi ja maallikkojen edustajien valitsijamieheksi on ortodoksisesta kristillisestä vakaumuksesta tunnettu kirkon jäsen, joka ei ole vajaavaltainen ja joka ei ole vaalikelpoinen papiston tai kanttorien edustajien vaalissa.

Äänioikeus maallikkojen edustajien vaalissa on seurakuntien valitsemilla valitsijamiehillä. Vaalissa ehdokkaana olevaa ei voi valita valitsijamieheksi.

Kolttasaamelaisten edustajan vaalissa kolttien kyläkokouksessa noudatetaan kuitenkin kolttalaissa (253/1995) säädettyä tai sen nojalla määrättyä tai päätettyä menettelytapaa.

Seurakunnanvaltuusto

53 §

Kokoonpano

Seurakunnanvaltuuston jäseniä ovat:

- 1) kirkkoherra; ja
- 2) neljäksi kalenterivuodeksi valitut jäsenet.

Seurakunnanvaltuustossa on jäseniä vähintään 9 ja enintään 21. Jäsenten lukumäärä määräytyy seurakunnan jäsenmäärän mukaan kirkkojärjestyksessä tarkemmin säädetyllä tavalla. **Sen seurakunnan seurakunnanvaltuustoon, minkä alueella kolttalain**

(253/1995) 2 §:n tarkoittama koltta-alue sijaitsee, valitsee yhden jäsenen kolttien kyläkokous.

Jos jäsenen paikka tulee pysyvästi avoimeksi kesken toimikauden, puheenjohtajan on kutsuttava hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi kyseessä olevalla vaalialueella lähinnä eniten ääniä saanut vaalikelpoinen henkilö.

Seurakunnanneuvosto

58 §

Kokoonpano

Seurakunnanneuvoston jäseniä ovat:

- 1) kirkkoherra;
- 2) pääkirkon isännöitsijä; sekä
- 3) vähintään neljä seurakunnanvaltuuston toimikaudekseen valitsemaa jäsentä.

Sen seurakunnan seurakunnanneuvostoon, minkä alueella kolttalain (253/1995) 2 §:n tarkoittama koltta-alue sijaitsee, valitsee yhden jäsenen kolttien kyläkokous.

Jos jäsenen paikka tulee pysyvästi avoimeksi kesken toimikauden, seurakunnanvaltuuston on valittava jäljellä olevaksi toimikaudeksi uusi jäsen.

Seurakuntaan päätoimisessa työsopimussuhteessa olevat papit, diakonit ja kanttorit voivat valita keskuudestaan edustajan, jolla on puheoikeus seurakunnanneuvoston kokouksessa.

Päätöksen perustelut

Perustuslain 121 §:n 4 kohdan mukaan saamelaisilla on saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään. Sen vuoksi on tärkeää, että kolttsaamelaisten oma hallintojärjestelmä Kolttien kyläkokous valitsee kolttsaamelaisten edustajat Suomen ortodoksisen kirkon päättäviin elimiin omien käytäntöjensä mukaisesti, alkuperäiskansan itsehallintoa täysimääräisesti kunnioittaen. Kolttsaamelaisten edustajan vaalissa Kolttien kyläkokouksessa noudatetaan kolttalaissa säädettyä tai sen nojalla määrättyä tai päätettyä menettelytapaa.

Ehdotuksen mukaan Kolttien kyläkokous valitsee kirkolliskokousedustajan, joka voi olla pappi, kanttori tai maallikko. Näin taataan alkuperäiskansan täysi itsemääräämisoikeus valinnan suhteen. Myös kolttien luottamusmiehen mukaan tämä vapaus parantaa

kolttasaamelaisten itsemääräämisoikeutta. Esitys erillisestä kolttasaamelaisedustuksesta on perusteltu myös siksi, ettei näin vähennetä muiden hiippakuntien kirkkojärjestyksen mukaista edustusta. Esitys ei kumpua tarpeesta muuttaa kirkollista hallintoa, vaan sen perustana on pyrkimys ylläpitää ja edistää kolttakulttuuria. Samaa periaatetta noudatetaan myös seurakunnan päättävien elinten osalta seurakunnassa, joka sijaitsee kolttalain 2 §:ssä tarkoitettulla koltta-alueella.

25. marraskuuta 2025

Elina Palola

Lakivaliokunnan puheenjohtaja

Siiri Klubb

Sihteeri

Asia 21. Kirkolliskokousaloite kahden hiippakunnan mallista

Lakivaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta kuuli asiassa metropoliitta Arsenia.

Päätösesitys

Lakivaliokunta yhtyy kirkollishallituksen esitykseen ja esittää, että kirkolliskokous antaa kirkollishallitukselle tehtäväksi perustaa työryhmän selvittämään Suomen ortodoksisen kirkon hiippakuntia koskevia rakenteellisia muutostarpeita.

Päätöksen perustelut

Työryhmän pitää ottaa huomioon ainakin seuraavat seikat:

1. Kolmannen piispan lainsäädännöllinen ja kanoninen asema; sekä
2. Hiippakuntarakenteen muutoksen konkreettiset vaikutukset, mukaan lukien taloudelliset ja toiminnalliset ja työnjaolliset vaikutukset, sekä arvio säästöpotentiaalista ja mahdollisista kertakustannuksista.

Työryhmän pitää laatia ehdotus mahdollisesta uudesta hiippakuntajaosta, sisältäen vaihtoehtoisia malleja nykyisen hiippakuntarakenteen uudistamiseksi. Mahdollisen hiippakuntarakenteen muutoksen tulee palvella ja tukea kirkon perustehtävää muuttuvassa toimintaympäristössä.

Työryhmän raportti pitää esittää vuoden 2026 kirkolliskokousseminaarissa. Kirkollishallituksen pitää valmistella raportin ja siitä käydyn keskustelun pohjalta tarvittavat säädösmuutosesitykset vuoden 2026 kirkolliskokoukselle.

25. marraskuuta 2025

Elina Palola
Lakivaliokunnan puheenjohtaja

Siiri Klubb
Sihteeri

Asia 25. Esitykset poikkeusoloihin varautumista ja sähköistä asiointia koskeviksi säädösmuutoksiksi

Lakivaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Lakivaliokunta pyysi lausunnon hallintovaliokunnalta pykäläehdotuksiin 96 a-c. Hallintovaliokunta ilmoitti kannattavansa sähköisen päätöksenteon mahdollistamista säädöstasolla. Lakivaliokunta keskusteli asiasta myös opetus- ja kulttuuriministeriön hallitusneuvos Hanna Kiiskisen ja kirkolliskokousstuerttien kanssa.

Päätösesitys

Lakivaliokunta esittää, että kirkolliskokous ehdottaa opetus- ja kulttuuriministeriölle, että ortodoksisesta kirkosta annettuun lakiin lisätään seuraavat pykälät:

96 a §

Toimielimen päätöksentekotavat

Toimielimelle kuuluvista asioista voidaan päättää varsinaisessa kokouksessa, sähköisessä toimintaympäristössä tapahtuvassa kokouksessa (*sähköinen kokous*) tai sähköisesti ennen kokousta (*sähköinen päätöksentekomenettely*). Varsinaiseen kokoukseen voi toimielimen päätöksellä osallistua myös sähköisesti.

Sähköisessä kokouksessa ja sähköisessä päätöksentekomenettelyssä sekä varsinaiseen kokoukseen sähköisesti osallistuttaessa seurakunnan tai kirkollishallituksen tulee

huolehtia tietoturvallisuudesta ja siitä, että salassa pidettävät tiedot eivät ole ulkopuolisen saatavissa.

96 b §

Sähköinen kokous

Sähköisen kokouksen edellytyksenä on, että läsnä oleviksi todetut ovat keskenään yhdenvertaisessa näkö- ja ääniyhteydessä.

96 c §

Sähköinen päätöksentekomenettely

Toimielinten julkisia kokouksia lukuun ottamatta toimielinten päätöksenteko voi tapahtua suljetussa sähköisessä päätöksentekomenettelyssä.

Käsiteltävät asiat tulee yksilöidä kokouskutsussa ja mainita, mihin mennessä asia voidaan käsitellä sähköisessä päätöksentekomenettelyssä. Asia on käsitelty, kun kaikki toimielimen jäsenet ovat ilmaisseet kantansa asiaan ja käsittelyn määräaika on päättynyt. Asia siirtyy kokouksen käsiteltäväksi, jos yksikin jäsen sitä vaatii tai on jättänyt kantansa ilmaisematta.

Sähköisessä päätöksentekomenettelyssä tehtyjä päätöksiä koskeva pöytäkirja voidaan tarkastaa ennen kokousta.

117 a §

Poikkeusolot

Jos valtioneuvoston asetuksella säädetään valmiuslain (1552/2011) mukaisten toimivaltuuksien soveltamisen aloittamisesta poikkeusoloissa, kirkollishallitus voi kutsua kirkolliskokouksen koolle määräämäänsä paikkaan.

Jos kirkolliskokous ei voi kokoontua poikkeusolojen vallitessa, kirkollishallituksella on oikeus tehdä kirkolliskokouksen puolesta esityksiä ja antaa lausuntoja valtioneuvostolle. Lisäksi kirkollishallituksella on oikeus antaa enintään vuoden määräajaksi väliaikainen määräys:

- 1) kirkon keskusrahaston talousarviosta, talousarvion muutoksesta tai talousarvioesityksen soveltamisesta siihen asti, kunnes kirkolliskokous on asiasta päättänyt;
- 2) kirkollishallituksen hallinnosta ja toiminnasta;

- 3) seurakuntien hallinnosta, niiden omaisuuden suojelemisesta ja muista poikkeusolojen vaatimista toimenpiteistä;
- 4) seurakuntavaalien siirtämisestä;
- 5) seurakunnanvaltuuston päätösvallan siirtämisestä seurakunnanneuvostolle taikka seurakunnanneuvoston päätösvallan siirtämisestä kirkkoherralle.

Kirkollishallituksen 2 momentin nojalla antama väliaikainen määräys on saatettava kirkolliskokouksen käsiteltäväksi heti, kun se voi kokoontua. Kirkolliskokous voi jättää määräyksen voimaan, muuttaa määräystä tai kumota määräyksen.

117 b §

Päätösvaltaisuus poikkeusoloissa

Kirkollishallitus voi tehdä 117 a §:n 2 momentissa tarkoitetut ja muut välttämättömät ja kiireelliset päätökset, jos läsnä on viisi kirkollishallituksen jäsentä.

117 c §

Poikkeusoloihin ja kriisitilanteisiin varautuminen sekä varautumisen johtaminen

Seurakunnan, hiippakunnan ja kirkollishallituksen tulee valmiussuunnittelulla ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluilla sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen poikkeusoloissa.

Seurakunnan tulee varautua henkisen huollon tarjoamiseen kriisitilanteissa.

Kirkollishallitus johtaa ja valvoo hiippakunnan ja seurakuntien varautumista sekä johtaa kirkon keskushallinnon varautumista.

Päätöksen perustelut

96 a §. Toimielimen päätöksentekotavat. Uudessa pykälässä säädettäisiin, millä tavalla toimielimelle kuuluvista asioista voitaisiin päättää. Toimielin voisi käsitellä asioita kokouspaikalla pidettävässä kokouksessa tai vaihtoehtoisesti pitää sähköisen kokouksen. Sähköisellä kokouksella tarkoitettaisiin sähköisessä toimintaympäristössä toteutettua kokousta, johon osallistuttaisiin sähköisen yhteyden avulla osallistujan valitsemasta paikasta käsin. Lisäksi pykälässä täsmennettäisiin, että toimielimen kokouspaikalla pidettävään varsinaiseen kokoukseen voisi osallistua myös sähköisesti (ns. hybridimalli) toimielimen niin päättäessä. Tarkempia määräyksiä voitaisiin ottaa toimielimiä ohjaaviin sisäisiin hallinnollisiin määräyksiin. Sähköisestä kokouksesta säädettäisiin tarkemmin ehdotetussa 96 b §:ssä.

Lisäksi päätöksiä voitaisiin tehdä sähköisesti ennen varsinaista kokousta. Sähköisellä päätöksentekomenettelyllä ("sähköpostikokous") tarkoitettaisiin ajasta ja paikasta riippumatonta päätöksentekoa ennen toimielimen kokousta. Kyseessä olisi uusi päätöksentekotapa kirkon hallinnossa. Sähköisestä päätöksentekomenettelystä säädettäisiin tarkemmin ehdotetussa 96 c §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan kirkon viranomaisen eli seurakunnan tai kirkollishallituksen tulisi huolehtia tietoturvallisuudesta ja siitä, etteivät salassa pidettävät tiedot ole ulkopuolisten saatavissa. Erityisesti tulisi kiinnittää huomiota salassa pidettävien asioiden käsittelyyn. Laillisuusvalvojien ratkaisussa (1.12.2011 AOK 1840/1/2010 ja 24.3.2011 EOA 3438/4/09) on todettu, että tavallista sähköpostiyhteyttä ei voida pitää riittävän tietoturvallisena salassa pidettävien tietojen viestinvälitykseen. Siten sähköisessä kokouksessa ja sähköisessä päätöksentekomenettelyssä salassa pidettäviä asioita sisältäviä asiakirjoja ei voida lähettää eikä keskusteluja käydä muun kuin suojatun tietoliikenneyhteyden avulla.

Kirkon viranomaisen, joka käyttää sähköisiä kokouksia, tulisi tietoturvallisuusnäkökohdat huomioon ottaen muun muassa linjata se, millaisista paikoista toimielinten jäsenet voivat osallistua kokoukseen. Lisäksi viranomaisen tulee huolehtia siitä, etteivät salassa pidettävät tai luottamukselliset tiedot ole ulkopuolisten saatavissa. Kirkon viranomainen voisi siirtyä käyttämään sähköistä kokousmenettelyä vasta, kun viranomaisen käytössä olevat tietojärjestelmät ovat riittävän tietoturvallisia. Sama koskisi varsinaisia kokouksia siltä osin kuin niihin osallistutaan sähköisesti.

Sähköisessä päätöksentekomenettelyssä toimielimen jäsenet tulisi voida luotettavasti tunnistaa siten kuin laissa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista (617/2009) säädetään. Käytettävän tietojärjestelmän tulisi olla suljettu ja tietoliikenneyhteyksien asianmukaisesti suojatut. Lisäksi olisi otettava huomioon palvelinten tietoturvallisuuteen liittyvät näkökohdat.

96 b §. Sähköinen kokous. Pykälässä säädettäisiin tarkemmin sähköisen kokouksen edellytyksistä. Kokoukseen osallistuvat henkilöt voisivat osallistua kokoukseen keskenään eri paikoista. Myöskään kokouksen puheenjohtajan ja sihteerin ei tarvitsisi olla läsnä kokouspaikalla. Muutoin sähköisessä kokouksessa toimittaisiin varsinaisen kokouksen päätöksentekomenettelyn mukaisesti.

Sähköisessä kokouksessa läsnä olevien tulisi olla yhdenvertaisessa näkö- ja ääniyhteydessä. Tämä turvaisi toimielimen päätöksenteon toimintaedellytyksiä, kun kokoukseen osallistuvat jäsenet voisivat keskustella päätettävänä olevista asioista kasvokkain.

Jos toimielimen kokous on julkinen, tulisi sen seuraamiseen varata mahdollisuus. Tällainen mahdollisuus voisi toteutua esimerkiksi siten, että yleisölle varataan tila, jossa olevalla näytöllä on sama näkymä kuin kokoukseen osallistuvilla. Sähköinen kokousnäkymä voidaan myös yhdistää avoimeen tietoverkkoon, jossa se voi olla katsottavissa esimerkiksi seurakunnan verkkosivuilta löytyvän linkin kautta.

96 c §. Sähköinen päätöksentekomenettely. Pykälässä säädettäisiin sähköisen päätöksentekomenettelyn edellytyksistä. Sähköisessä päätöksentekomenettelyssä voitaisiin osa toimielimen kokoukseen tulevista asioista käsitellä harkinnan mukaan ennen varsinaista toimielimen kokousta. Päätöksentekomenettely olisi pääsääntöisesti tarkoitettu niin kutsuttujen rutiniinluontoisten asioiden käsittelyyn. Sähköinen päätöksenteko edellyttäisi siihen soveltuvan tietojärjestelmän tai muun tietoteknisen ratkaisun käyttämistä, mutta se ei edellytä toimielimen jäsenten näkö- ja ääniyhteyttä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että kirkon viranomaisten toimielinten julkisia kokouksia lukuun ottamatta päätöksenteko voi tapahtua suljetussa sähköisessä päätöksentekomenettelyssä. Toimielin voisi käyttää sähköistä päätöksentekomenettelyä ennen kokousta tapahtuvaan päätöksentekoon. Viranomaisen harkinnassa olisi, kuinka paljon ennen kokousta päätöksenteon tulee tapahtua. Koska sähköinen päätöksenteko ei ole avointa eikä julkista, sitä ei voitaisi käyttää kokouksissa, jotka ovat julkisia.

Pykälän 2 momentin mukaan sähköisessä päätöksentekomenettelyssä käsiteltävät asiat tulisi yksilöidä kokouskutsussa ja mainita, mihin mennessä asia on käsiteltävä sähköisesti. Kokouskutsussa tulisi siten ilmaista tietty aika, mihin mennessä toimielimen jäsenten on mahdollista käydä ilmaisemassa kantansa asiaan. Asian käsittely ja kannan ilmaiseminen tapahtuisi esimerkiksi suljetussa sähköisessä päätöksentekojärjestelmässä. Kannan ilmaisemiseksi tulisi olla mahdollisimman yksinkertaiset vaihtoehdot kuten esimerkiksi ”jaa”, ”ei” sekä ”tyhjä”. Kannanilmaisujen tulisi olla toimielimen jäsenille avoimia siten, että muut jäsenet voivat nähdä toistensa kannanilmaisut. Asia olisi käsitelty, kun kaikki toimielimen jäsenet olisivat ilmaisseet kantansa asiaan ja päätöksentekoon varattu aika olisi kulunut.

Asia siirtyisi varsinaisen kokouksen käsiteltäväksi, jos yksikin toimielimen jäsen sitä vaatisi. Tällä varmistettaisiin se, että myös sähköisen päätöksenteon piiriin kuuluvista asioista olisi mahdollista käydä keskustelu kokouksessa ennen päätöksentekoa. Sähköisessä päätöksentekojärjestelmässä tulisi siten olla myös mahdollisuus siirtää asia toimielimen kokouksen käsiteltäväksi. Tilanteissa, joissa yksikin toimielimen jäsen vaatisi siirtoa, asia poistuisi sähköisestä käsittelystä ja tiedon asian siirrosta kokoukseen tulisi näkyä järjestelmässä kaikille toimielimen jäsenille. Samoin tulisi menetellä tilanteissa, joissa toimielimen jäsen tekisi vastaehdotuksen päätökseen. Asian tulisi siirtyä

automaattisesti kokouksen käsiteltäväksi, jos yksikin toimielimen jäsen jättäisi kantansa ilmaisematta asiaan kokouskutsussa asetetussa määräajassa. Tällä varmistetaan se, että kaikilla toimielimen jäsenillä on mahdollisuus ilmaista kantansa käsiteltävään asiaan.

Ehdotetun 2 momentin mukaan sähköisessä päätöksentekomenettelyssä ollut asia katsottaisiin käsitellyksi, kun toimielimen jäsenet ovat ilmaisseet kantansa asiaan ja asetettu määräaika olisi päättynyt eikä kukaan jäsenistä ole vaatinut asian siirtämistä toimielimen kokoukseen. Mahdollisesti samaa menettelyä käyttäen tarkistettu päätös annettaisiin tiedoksi. Muutoksenhakuaja alkaisi kulua päätöksen tiedoksisaannista.

Pykälän 3 momentin mukaan sähköisessä päätöksentekomenettelyssä tehdyt päätökset voitaisiin tarkastaa ennen kokousta. Pääsääntöisesti sähköisessä päätöksentekomenettelyssä tehdyt päätökset tarkastettaisiin normaaliin tapaan seuraavassa kokouksessa, mutta päätökset olisi mahdollista tarkastaa jo ennen kokousta. Sähköisessä päätöksenteossa syntyneet päätökset voitaisiin tarkastaa esimerkiksi samassa suljetussa tietojärjestelmässä, jossa ne on tehty, tai muutoin sähköisesti tavanomaista pöytäkirjan tarkastamista vastaavasti.

117 a §. Poikkeusolot. Jos säännöksessä tarkoitetut poikkeusolot vallitsevat, eikä kirkolliskokous voi kokoontua mitään hyväksyttävää kokoontumistapaa käyttäen, kirkollishallitukselle ehdotetaan pykälän 1 momentissa annettavaksi erityisvaltuudet, joiden nojalla se voisi tehdä kirkolliskokouksen puolesta esityksiä ja antaa lausuntoja valtioneuvostolle. Lisäksi kirkollishallitus voisi antaa enintään vuoden ajaksi määräyksiä kirkon keskusrahaston talousarviosta, poikkeusolojen vaatimista toimenpiteistä kirkon keskushallinnossa sekä seurakuntien väliaikaisesta hallinnosta, niiden omaisuuden suojelemisesta ja poikkeusolojen vaatimista toimenpiteistä. Pykälän 2 momenttiin otetulla säännöksellä valtuutettaisiin kirkollishallitus antamaan täytäntöönpanomääräyksiä vaalien toimittamisen siirtämisestä tai seurakunnan toimielinten päätösvallan siirrosta. Siinä edettäisiin asteittain siten, että päätösvaltaa siirrettäisiin mahdollisimman vähän ja siirros tehtäisiin lähimmälle mahdolliselle toimielimelle. Pykälän 3 momentin mukaan kirkollishallituksen poikkeusoloissa antamat väliaikaiset määräykset olisi saatettava kirkolliskokouksen käsiteltäviksi, heti kun se voi kokoontua. Kirkolliskokouksen olisi päätettävä määräysten voimassapidosta ja voimassaoloajasta tai kumoamisesta.

117 b §. Päätösvaltaisuus poikkeusoloissa. Säännöksellä pyritään varmistamaan kirkollishallituksen päätösvaltaisuus edellisessä pykälässä tarkoitetuissa poikkeusoloissa ehdottamalla, että kirkollishallitus voi tehdä välttämättömät ja kiireelliset päätökset, kun viisi jäsentä on läsnä.

117 c §. Poikkeusoloihin ja kriisitilanteisiin varautuminen sekä varautumisen johtaminen. Esityksen tavoitteena on parantaa Suomen ortodoksisen kirkon valmiutta vastata muuttuneen turvallisuus- ja toimintaympäristön vaatimuksiin sekä erityisesti toimia aseellisen hyökkäyksen tai sen uhan aiheuttamissa poikkeusoloissa. Valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistetaan, että kirkon tehtäviä voidaan hoitaa mahdollisimman hyvin myös poikkeusoloissa.

25. marraskuuta 2025

Elina Palola
Lakivaliokunnan puheenjohtaja

Siiri Klubb
Sihteeri

Talousvaliokunta
Asia 7. Esitys kirkon rakenteellisista säästöistä

Talousvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta ei pyytänyt lausuntoja muilta valiokunnilta, mutta kävi keskustelut hallinto-, sivistys- ja lakivaliokuntien kanssa.

Talousvaliokunta kuuli asiassa arkkipiispa Eliaa, palvelukeskuksen johtaja Jari Rönkköä, kirkon talouspäällikkö Henna Mynttistä, kirkon kiinteistöpäällikkö Matti Rouvista, kirkon tiedottaja Maria Hattusta sekä kirkolliskokouksen stuertteja.

Päätösesitys

Talousvaliokunta esittää, että kirkolliskokous hyväksyy kirkollishallituksen esityksen liitteenä olevan raportin kirkon rakenteellisista säästöistä seuraavin muutoksin:

Kirkon kasvatuksen ja koulutuksen koordinaattorin tehtävä palautetaan siten, että kirkko kustantaa henkilön palkkakustannuksista 60 % ja yhteistyötaho 40 %. Talousvaliokunta

katsoo, että kirkollishallitus voi tarvittaessa ja harkinnan mukaan päättää kirkon maksettavaksi tulevan prosenttisosuuden kasvattamisesta.

Matkapapiston avustukseen haetaan vuosittain lupa valtionavustuksen hakuprosessin yhteydessä. Avustus maksetaan vain, jos valtionavustus on myönnetty.

Kirkollishallituksen esityksestä poiketen seurakunnille maksettavista matkapapiston avustuksista vähennetään ainoastaan 8 500 euroa (Itä-Suomi, Joensuu) ja 5 900 euroa (Länsi-Suomi, Vaasa). Tämä vähennys ei koske Pohjois-Suomen matkapapistoa.

Talousvaliokunta esittää, että kirkollishallitus käynnistää neuvottelut niiden seurakuntien kanssa, joiden alaisuudessa haja-asutusalueilla toimivat papit ja kanttorit (matkapapisto) työskentelevät, sen selvittämiseksi, miten kunkin työparin rahoitus turvataan jatkossa.

Näiden muutosten vaikutuksesta esitettyjen säästöjen kokonaissumma jää alkuperäistä pienemmäksi.

Päätöksen perustelut

Kasvatustyö on kirkon ydintoimintaa. Siihen tehtävät leikkaukset kohdistuvat suoraan lapsiin ja nuoriin. Seurakunnat tarvitsevat jatkuvasti apua ja tukea kuntien velvollisuutena olevan lakisääteisen uskonnonopetuksen käytännön järjestelyjen toteuttamiseen. Kirkon tässä tarjoama tuki on olennaista. Tilanteessa, jossa tehtävän kokonaisrahoitus on epävarma, tulee kirkollishallituksella olla mandaatti muuttaa tarvittaessa rahoitusosuutta.

Kirkon reuna-alueilla Itä-, Länsi- ja Pohjois-Suomessa toimivien matkapapistojen henkilöstökuluja on katettu valtionavustuksella. Valtionavustuksen leikkaukset kohdistuvat suoraan myös seurakuntiin, koska niiden osuus palkkakuluista kasvaa leikkauksen myötä. Talousvaliokunta katsoo, että hengellinen työ suurten kaupunkien ulkopuolella on välttämätöntä ja kuuluu kirkon ydintoimintaan.

25. marraskuuta 2025

Teo Merras

Talousvaliokunnan puheenjohtaja

Elina Lehmuskoski

Sihteeri

Sivistysvaliokunta

Asia 10. Esitys kirkon uudeksi tavoite- ja toimintasuunnitelmaksi vuosille 2026–2030

Sivistysvaliokunta kuuli asiassa palvelukeskuksen johtaja Jari Rönkköä.

Sivistysvaliokunnan mietintö

Sivistysvaliokunta esittää, että Kirkolliskokous hyväksyy sille esitetyn Kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelman vuosille 2026–2030.

Strategian ydin on julistuksessa ”Kristus on keskellämme”. Neljä johtamisen aluetta (hyvinvoivat ja toimivat työyhteisöt, kirkko lähelläsi, vastuullinen toiminta, palveleva ja läpinäkyvä hallinto) pysyvät samoina koko strategiakauden, mutta kirkolliskokous vahvistaa vuosittain seuraavan vuoden teeman ja vuosisuunnitelman. Vuoden 2026 teema on nuorisotyö, jonka yhtenä perustana voi käyttää kirkon vuonna 2025 teettämää selvitystä nuorisotyöstä. Työryhmä käynnistää strategian seurakunnissa alkuvuodesta 2026 yhdessä luottamushenkilöiden, työntekijöiden ja muiden toimijoiden kanssa sekä perehdyttää piispat uuteen toimintakulttuuriin.

Strategian käynnistäminen tapahtuu jokaisessa seurakunnassa kesään 2026 mennessä.

Päätöksen perustelut

Kirkolla tulee olla ajantasainen tavoite- ja toimintasuunnitelma. Työryhmän esittämä rullaava strategia mahdollistaa tarvittaessa nopeat korjausliikkeet. Ajattelutavan muutos seurakuntatyössä edustaa uutta näkökulmaa: kirkko on aktiivisesti läsnä ihmisten elämän eri vaiheissa. Tämä edellyttää mm. työntekijöiden saavutettavuuden varmistamista. Neljä johtamisen aluetta edustavat pysyvyyttä ja jatkuvuutta. Työyhteisöjen hyvinvointia seurataan säännöllisesti ja johtotehtävissä oleville järjestetään jatkuvaa koulutusta. Erityisesti diakonia- ja kasvatustyö tarvitsevat jatkuvaa huomiota.

Piispojen ja kirkkoherrojen säännöllisissä kokouksissa saadaan tietoa seurakuntien toiminnan tilasta sekä suunnitelmista. Näistä kokouksista Kirkollishallituksen kautta välittyy kirkolliskokoukseen tietoa kaikkien seurakuntien luottamushenkilöiltä ja työntekijöiltä. Kirkolliskokous vahvistaa ehdotuksen seuraavan vuoden vuosisuunnitelmaksi.

25. marraskuuta 2025

Aleksander Roszczenko
Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Lassi Saksa
Sihteeri

Asia 12. Kirkolliskokousaloite Suomen ortodoksisen kirkkomuseo Riisan toiminnan kehittämisestä

Sivistysvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta pyysi ja sai lausunnon talousvaliokunnalta.

Päätösesitys

Sivistysvaliokunta yhtyy Kirkollishallituksen esitykseen ja esittää kirkolliskokoukselle aloitteen hylkäämistä.

Päätöksen perustelut

Sivistysvaliokunta toteaa, että aloitteessa esitetyistä asioista päättäminen ei kuulu kirkolliskokouksen toimivaltaan. Sivistysvaliokunta katsoo kulttuurihistoriallisesti merkittävästä esineistöstä huolehtimisen tärkeäksi asiaksi ja kannustaa jatkamaan museon tulevaisuuteen liittyvää keskustelua kirkon ja säätiön välillä.

25. marraskuuta 2025

Aleksander Roszczenko
Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Lassi Saksa
Sihteeri

Asia 17. Kirkolliskokousaloite monikulttuurisuustyöstä Suomen ortodoksisessa kirkossa

Sivistysvaliokunta kuuli asiassa arkkipiispa Eliaa ja Filantropian toiminnanjohtaja Riina Nguyenia.

Mietintö

Sivistysvaliokunta esittää kirkolliskokoukselle, että aloite hyväksytään kirkollishallituksen esityksen mukaisesti, ottaen huomioon päätöksen perusteluissa mainitut seikat.

Päätöksen perustelut

Maahanmuuton vuoksi Suomessa on enemmän ortodokseiksi kastettuja, kun koskaan aikaisemmin, mutta valtaosa heistä ei ole kirkkomme jäsenrekisterissä. Seurakuntamme eivät ole tavoittaneet muualla kastettuja ortodokseja. Kirkollishallitus nimeää moniammatillisen työryhmän, joka

1. Kokoaa kirkon sisäisen asiantuntemuksen yhteisesti hyödynnettäväksi
2. Edistää yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa
3. Esittää työnsä tuloksen piispainkokoukselle, joka päättää jatkotoimenpiteistä.

25. marraskuuta 2025

Aleksander Roszczenko
Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Lassi Saksa
Sihteeri

6. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

7. Ilmoitusasiat

8. Loppurukous

9. Istunnon päättäminen

Esityslista

Kirkolliskokouksen V täysistunto 26. marraskuuta 2025 klo 15.00

1. Alkurukous

2. Läsnaolijoiden toteaminen

3. Esityslistan hyväksyminen

4. I käsittely

Asia 6. Suomen ortodoksisen kirkon vuoden 2026 talousarvio ja taloussuunnitelma

5. II käsittely

Talousvaliokunta

Asia 15. Kirkolliskokousaloite valtionavun leikkauksen vaikutuksista kirkon talouteen ja valtionavun käytön raportoinnista kirkolliskokoukselle

Talousvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta ei pyytänyt lausuntoja muilta valiokunnilta.

Päätösesitys

Aloitteen ensimmäisen osan osalta talousvaliokunta esittää, että aloite hylätään. Toisen kohdan osalta talousvaliokunta esittää aloitteen hyväksymistä.

Päätöksen perustelut

Aloitteessa esitetään, että kirkolliskokous päättää talousarvion hyväksymisen yhteydessä niistä periaatteista, joilla valtionavun mahdollisiin leikkauksiin reagoidaan ja että kirkollishallituksen tulee raportoida kirkolliskokoukselle selkeästi valtionavun käytöstä.

Talousvaliokunta toteaa, että valtionavun myöntämistä säätelee laki valtionavustuksista. Valtionavun myöntämisen perusteista päättää ministeriö eikä kirkko voi vaikuttaa valtionavun määrään. Mikäli valtionapua leikataan, kirkon tulee sopeuttaa toimintaansa vastaavasti.

Talousvaliokunnalla on vuosittain käytössään selkeä erittely valtionavustuksen käytöstä, ja se tullaan jatkossa toimittamaan kirkolliskokouksen jäsenille tilinpäätöksen yhteydessä.

25. marraskuuta 2025

Teo Merras

Talousvaliokunnan puheenjohtaja

Elina Lehmuskoski

Sihteeri

Asia 14. Kirkolliskokousaloite kirkon keskushallinnon ja erityisesti sen taloushallinnon toiminnan arvioimisesta ja tehostamisesta

Talousvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Talousvaliokunta ei pyytänyt lausuntoja muilta valiokunnilta. Valiokunta kuuli asiassa kirkon talouspäällikkö Henna Mynttistä.

Päätösesitys

Talousvaliokunta esittää, että aloite itsessään hylätään. Aloitteen tavoite on hyvä ja tärkeä, ja talousvaliokunta yhtyy siinä esitettyihin osatavoitteisiin. Aloitteessa esitetyt asiat tulevat päätetyiksi jo olemassa olevien päätösten kautta.

Perustelut

Vuoden 2025 kirkolliskokous on tehnyt merkittäviä palvelukeskuksen ja taloustoimiston toiminnan kehittämiseen tähtäviä päätöksiä.

Kirkolliskokous on päättänyt merkittävistä rakenteellisista muutoksista, joihin pienenevä valtionapu on kirkon johtanut. Lisäksi talousvaliokunta esittää talousarviossa, että

tulevana vuonna selvitetään mahdollisuuksia siirtää vuotuista ylijäämää takaisin seurakuntiin kirkon perustuksen toteuttamiseen.

Taloustoimisto on tehnyt ja tekee jatkuvasti arviointia taloushallinnon ohjelmistojen ja tietojärjestelmien toimivuudesta ja niiden tarkoituksenmukaisuudesta nykyisessä käytössä. Järjestelmien kilpailutus on niin ikään tärkeä tehdä säännöllisesti, mutta se tulee tehdä harkitusti ja hallitusti.

Talousvaliokunta näkee, että toiminnan kehittäminen ja jatkuva arviointi on tärkeää, mutta nykyisessä muutostilanteessa on tarpeen ensin antaa nyt tehdyille muutoksille aikaa saavuttaa oma vaikutuksensa, ja tehdä arviointia vasta sen jälkeen.

Asian käsittely valiokunnassa

Talousvaliokunta äänesti asiassa. Talousvaliokunnan puheenjohtajan pohjaesitystä kannatti kuusi ja vastaesitystä kaksi jäsentä. Puheenjohtaja ei äänestänyt.

Vastaesitys:

Talousvaliokunta päättää hyväksyä aloitteen kirkollishallituksen esityksen mukaisesti.

26. marraskuuta 2025

Teo Merras
Talousvaliokunnan puheenjohtaja

Elina Lehmuskoski
Sihteeri

Asiaan 14 on tullut seuraava vastaesitys:

Vastaesitys asiaan 14 Kirkolliskokousaloite kirkon keskushallinnon ja erityisesti sen taloushallinnon toiminnan arvioimisesta ja tehostamisesta.

Vastaesitys

Kirkolliskokous hyväksyy aloitteen kirkollishallituksen esityksen mukaisesti.

Perustelut

Kirkolliskokous on hyväksynyt samansisältöisen aloitteen asiassa 22 ”Kirkolliskokousaloite palvelukeskustoiminnan uudistamisesta kirkkoa paremmin palvelevaksi”. Kirkon taloustoimiston kehittämistarpeet on tunnustettu ja asian 7 yhteydessä kirkolliskokous on hyväksynyt ensi vuonna alkavan ”taloustoimiston

tehostamisohjelman” käynnistämisen, jonka tavoitteita, sisältöä tai toteutustapaa ei ole kuitenkaan tarkemmin esitetty.

Kirkollishallituksen esityksen mukaisesti palvelukeskuksen toimintaa tulee kehittää sellaiseksi, että se palvelee seurakuntien toimintaa parhaalla mahdollisella tavalla.

metropoliitta Arseni
Ritva Bly
Jefim Brodkin
Kimmo Kallinen
Kim Kilpinen
Raija Kivimäki
Tanja Leskinen
Anja Lindström
Ludmila Niemi
arkkimandriitta Mikael
Elina Palola
Aleksander Roszczenko
Ulla Saarinen
Mikael Sundkvist
Irina Tchervinskij-Matsi

Sivistysvaliokunta

Asia 13. Kirkolliskokousaloite Pyhien toimitusten käsikirja Euhologionin uudistetun laitoksen laatimisesta

Sivistysvaliokunta pyysi ja sai lausunnon talousvaliokunnalta asiassa 13.

Sivistysvaliokunnan mietintö

Sivistysvaliokunta esittää, että kirkolliskokous päättää antaa Kirkollishallituksen tehtäväksi asettaa työryhmän laatimaan uudistetun laitoksen Pyhien toimitusten käsikirja Euhologionista.

Työryhmä toimii piispainkokouksen johdolla. Työryhmään tulee kutsua Ortodoksisten Pappien Liiton nimeämä asiantuntija sekä henkilö, jolla on kreikan kielen ja Euhologionien eri laitosten syvälinen tuntemus.

Kirkolliskokous osoittaa 9.000 euron määrärahan kolmen vuoden ajalle (3.000 euroa/vuosi) kirjan toimittamiseksi ja kustantamiseksi (mm. tarvittavat uudet käännökset, kielenhuolto jne.) Kirjasta tulee aluksi laatia versio koekäyttöön, jonka perusteella saadun palautteen myötä kirjasta laaditaan lopullinen versio, joka alistetaan normaalin käytännön mukaisesti piispainkokouksen hyväksyttäväksi.

Kirjan lopullista sisältöä ja kieltä muokattaessa tulee kuulla riittävän laajaa joukkoa kirjaa käyttäviä papistoa ja kanttoreita. Tämän toteuttamiseksi on kirjasta tarpeen laatia koepainos, jota käytetään valikoiduissa paikoissa keräten kokemuksia ja huomioita tekstien toimivuudesta käytössä.

On toivottavaa, että suurin osa varsinaisesta toimitustyöstä voitaisiin tehdä oman toimen ohella kirkossamme.

Päätöksen perustelut

Nykyinen Euhologion vuodelta 1974 on palvellut kirkkoamme jo 50 vuotta. Kirjan tekstien suomennos on kuitenkin jäänyt ajastaan jälkeen ja yleisen kokemuksen perusteella tekstit eivät ole niin hyvin ymmärrettäviä nykyyhmiselle kuin niiden tulisi olla. Lisäksi kirjan sisältämien toimitusten ja erityisesti erilaisiin elämätilanteisiin liittyvien rukousten kirjoja on syytä laajentaa ja muuttaa vastaamaan paremmin Suomen ortodoksisen kirkon tarpeita nyt ja tulevana vuosikymmeninä.

26. marraskuuta 2025

Aleksander Roszczenko
Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Lassi Saksa
Sihteeri

Asia 19. Kirkolliskokousaloite kirkon työn kehittämistä ja laatumittareista

Sivistysvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta pyysi ja sai lausunnon talousvaliokunnalta.

Päätösesitys

Sivistysvaliokunta esittää kirkolliskokoukselle aloitteen hyväksymistä. Uuden strategiakauden myötä laaditaan ja otetaan käyttöön Suomen ortodoksisen kirkon

laatumittarit. Työ tilataan Itä-Suomen yliopistolta vuoden 2026 alussa. Samalla kehitetään yhteisiä tavoitteita ja seurantaan koko kirkon työlle. Tarkoitukseen varataan 6.000 euroa vuodelle 2026. Seuraavan aineistokeruuvuoden (2028) kustannuksista päätetään vuoden 2027 kirkolliskokouksessa. Tulokset esitetään vuoden 2026 kirkolliskokoukselle.

Päätöksen perustelut

Itä-Suomen yliopisto on valmis luomaan kyseisen mittariston, joka myös tuottaa dataa barometrin toteuttamiseksi. Aineisto kerätään kahden vuoden välein.

Mittaristo koostuu kahdesta osasta:

1. Pysyvä osa, jolla kerätään laadullista ja määrällistä seurantatietoa toiminnasta, toiminnan vaikuttavuudesta, kokemuksista ja laatupalautteesta.
2. Vaihtuva osa, jolla saadaan tietoa kirkon strategiaan liittyvistä ajankohtaisista ilmiöistä.

Yliopisto valmistelee mittariston, vastaanottaa ja analysoi sen aineiston. Analyysista tuotetaan kattava raportti kirkon käyttöön ja raakadata tallennetaan lopullisesti kirkon arkistoon. Kirkon velvollisuus työnantajana on seurata työn laatua. Avoimesti määritellyt laatumittarit ja työnkuvat lisäävät työntekijöiden työssä onnistumisen kokemuksia ja työhyvinvointia, kun työnantajan ja seurakuntalaisten odotukset ovat tiedossa. Työnkuvien tulee olla selkeästi määriteltyjä, kuvastaa kirkon tavoitteita ja tukea niissä onnistumista.

26. marraskuuta 2025

Aleksander Roszczenko
Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Lassi Saksa
Sihteeri

Asiaan 19 on tullut seuraava vastaesitys:

Vastaesitys

Asia 19: Kirkolliskokousaloite kirkon työn kehittamisestä ja laatumittareista

Esitys:

Esitämme, että aloite hylätään.

Perustelut:

Kirkon työtä tulee arvioida suhteessa kirkon strategiaan. Kirkolliskokous on juuri hyväksynyt uuden strategian, ja sen käyttöön ottamista vasta valmistellaan. On liian varhaista ryhtyä tekemään arviointia jo tulevan vuoden aikana.

Lisäksi on myös hyvin kyseenalaista, voidaanko ylipäänsä luoda relevantteja mittareita kirkon hengellisen työn laadun arviointiin. Tässä suhteessa kriteeriksi ei riitä seurakuntalaisten oma kokemus. Sen sijaan esimerkiksi kirkon hallintoon, kiinteistöjen ja taloudenhoitoon liittyvissä asioissa mittarit voivat hyvinkin toimia.

Työntekijöiden hyvinvointi vahvistuu sillä, että he voivat keskittyä tekemään heille kuuluvaa perustyötä. Vaikka mittariston laatiminen on päätösesityksessä osoitettu Itä-Suomen yliopistolle, merkitsee se kuitenkin myös työntekijöille lisätyötä esimerkiksi raportoinnin vuoksi.

Mikael Sundkvist

Kimmo Kallinen

Asia 24. Kirkolliskokousaloite seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen sekä muiden vähemmistöjen oikeuksien tunnistamisesta ja turvaamisesta kirkossa**Sivistysvaliokunnan mietintö****Valiokuntien lausunnot**

Sivistysvaliokunta ei pyytänyt lausuntoja muilta valiokunnilta. Sivistysvaliokunta kuuli asiassa kirkolliskokouksen tuertteja.

Päätösesitys

Sivistysvaliokunta yhtyy Kirkollishallituksen esitykseen ja esittää kirkolliskokoukselle aloitteen hyväksymistä.

Päätöksen perustelut

Kirkolliskokousaloitteessa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen sekä muiden vähemmistöjen oikeuksien tunnistamisesta ja turvaamisesta kirkossa sanotaan:

”Kirkko on Kristuksen ruumis. Joidenkin ruumiinosien ulossulkeminen – niiden identiteetin kieltäminen – ei satuta vain näitä yksilöitä, vaan rampauttaa yhteisöä itseään, haavoittaa kirkkoa ja tekee siitä vähemmän kirkon, heikomman. Kirkossa kaikkien – aivan kaikkien, sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, etnisestä

taustasta, ihonväristä, terveydellisistä haasteista, yhteiskunnallisesta asemasta jne. huolimatta täytyy tuntea olonsa turvallisiksi ja tulla aidosti kuulluksi ja kohdatuksi.”

Sivistysvaliokunta katsoo, että aloitteen tavoitteet – kirkon jäsenyyden turvallisuuden, ihmisarvon ja yhdenvertaisen kohtaamisen vahvistaminen – ovat sopusoinnussa ortodoksisen kirkon pastoraalisen tradition ja kasvatustehtävän kanssa.

Sivistysvaliokunta pitää tarpeellisena, että kirkko kehittää koulutusta, ohjeistusta ja viestintää, jotka tukevat kaikkien vähemmistöihin kuuluvien jäsenten kokonaisvaltaista kohtaamista ja osallisuutta.

Valiokunta ei ota kantaa opillisiin kysymyksiin, mutta korostaa, että kirkon linjausten on oltava sopusoinnussa Suomen lainsäädännön kanssa ja että kirkon kasvatus- ja sielunhoitotyö edellyttävät selkeitä, yhdenvertaisuutta tukevia käytäntöjä. Kirkon tulee kulkea jokaisen ihmisen rinnalla ja antaa tukensa hänelle kaikissa elämän tilanteissa loppuun asti.

26. marraskuuta 2025

Aleksander Roszczenko
Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Lassi Saksa
Sihteeri

Asiaan 24 on tullut seuraava vastaesitys:

Asia 24: Kirkolliskokousaloite seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen sekä muiden vähemmistöjen oikeuksien tunnistamisesta

Vastaesitys:

Kirkolliskokous hyväksyy kirkollishallituksen esityksen sen alkuperäisessä muodossa.

Perustelut:

Kirkollishallituksen esityksessä asia 24 on esitetty käsiteltäväksi asiaan 11: *esitys turvallisemman tilan periaatteiden käyttöönotosta Suomen ortodoksisessa kirkossa* yhteydessä. Kirkolliskokous on päättänyt hyväksyä asian 11, ja tarkoituksen mukaista on, että tämä asia käsitellään samassa yhteydessä niillä perusteilla, jotka kirkollishallituksen esityksessä on mainittu.

Kaksi toisiaan hyvin lähellä olevaa asiaa käsitellään samassa työryhmässä.

Mikael Sundkvist
Mikko Sidoroff

Kimmo Kallinen
Timo Tynkkynen

6. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

7. Ilmoitusasiat

8. Loppurukous

9. Istunnon päättäminen

Esityslista

Kirkolliskokouksen VI täysistunto 26. marraskuuta 2025 klo 17.30

1. Alkurukous

2. Läsnäolijoiden toteaminen

3. Esityslistan hyväksyminen

4. II käsittely

Asia 6. Suomen ortodoksisen kirkon vuoden 2026 talousarvio ja taloussuunnitelma

Talousvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Talousvaliokunta ei pyytänyt lausuntoja muilta valiokunnilta, mutta keskusteli asiasta sivistys-, hallinto- ja lakivaliokuntien kanssa. Talousvaliokunta kuuli arkkipiispa Eliaa, metropoliitta Arsenia, palvelukeskuksen johtaja Jari Rönkköä, kirkon talouspäälikkö Henna Mynttistä ja kirkolliskokouksen stueritteja.

Päätösesitys

Vuoden 2026 talousarvio ja vuosien 2027–2028 taloussuunnitelma on laadittu kirkolliskokouksen hyväksymän kirkon talouden rakenteellisten muutosten suunnitelman mukaan. Talousvaliokunta yhtyy kirkollishallituksen esitykseen seuraavin muutoksin:

- *KP 301 Avustukset ja yhteistyösopimukset:* Vähennetään valtionavustuksella katetusta Kirkkomuseosäätiön avustuksesta 8 prosentin sijasta 10,5 prosenttia, eli vähennetään kirkollishallituksen esityksestä 20 000 euroa, jolloin avustussumma on 170 000 euroa.

- *KP 301 Avustukset ja yhteistyösopimukset* Lisätään 25 000 euroa (2026–2027)
Filantopia ry:n kautta käytettäväksi ukrainalaisten parissa tehtävään työhön. Määrärahalla katetaan Ukrainasta vierailevan papin kulut.
- *KP 401 Julkaisutoiminta* Lisätään 3 000 euroa per vuosi (2026–2028) Euhologionin uudistetun laitoksen toimittamiseksi ja kustantamiseksi
- *KP 301 Avustukset ja yhteistyösopimukset* Lisätään 16 000 euroa peruskorjausavustuksiin
- *KP 119 Palvelukeskuksen yhteiset kulut* Lisätään 5 000 euroa palvelukeskuksen työntekijöiden työhyvinvoinnin edistämiseen
- *KP 119 Palvelukeskuksen yhteiset kulut* Lisätään sijoitusten tarkastelun asiantuntijapalveluihin 15 000 euroa
- *KP 114—116* Lisätään 1000 euroa jokaisen hiippakunnan nuorisovaltuustolle toiminnan kehittämiseen
- *KP 201 Keskusrekisteri* Lisätään 168 350 euroa EOAVH-hankkeen kustannuksiin ja sama summa avustuksiin. Kustannusvaikutus on 0 euroa.
- *KP 119 Palvelukeskuksen yhteiset kulut* Lisätään 6000 euroa aloitteen 19 mukaisen laatumittariston kehittämiseen.

Näiden muutoksien jälkeen vuoden 2026 talousarvion loppusumma on 91 000 euroa ylijäämäinen. Taloussuunnitelmavuosien 2027 loppusumma on 218 200 ja vuoden 2028 loppusumma 519 400 euroa ylijäämäinen. Talousvaliokunta toteaa, että tässä vaiheessa vuosien 2027 ja 2028 ennustaminen on äärimmäisen vaikeaa tulojen muodostumisen epävarmuuden vuoksi. Kirkon tase kestää myös tilapäiset alijäämävuodet.

Mikäli talousarviovuosien 2027–2028 arvioitu ylijäämä ylittää 100 000 euroa selvitetään mahdollisuutta palauttaa ylimenevä osa takaisin seurakunnille strategian päälinjausten toteuttamiseksi. Kirkollishallitus laatii periaatteet, joilla palautus lasketaan.

Yleisen taloudellisen epävarmuuden vuoksi kirkollishallituksen tulee valmistella tulevaisuuden riskianalyysi, joka ottaa huomioon eri taloudelliset skenaariot tuloissa ja menoissa.

Päätöksen perustelut

Vuoden 2025 osalta Suomen ortodoksisen kirkon valtionavun lähtötaso arvioitiin uudelleen ja kirkon valtionapu laski 2 771 000 eurosta 2 382 000 euroon. Suomen hallituksen talouden sopeuttamistoimet jatkuvat ja hallituksen esitys vuoden 2026 talousarviosta sisältää ylimääräisen 200 000 euron valtionavun leikkauksen ortodoksiselle kirkolle vuosille 2026 ja 2027. Hallituksen esityksessä vuodelle 2026 Suomen

ortodoksiselle kirkolle esitetään valtionapua 2 192 000 euroa. Tämän hetkisen tiedon mukaan vuonna 2028 valtionapu palautuu vuoden 2025 tasolle.

Järjestöjen (ONL, Filantropia) ja Valamon opiston toiminta ovat osa kirkon strategisia painopisteitä ja siksi niille annettavia avustuksia ei vähennetä. Edellä mainittujen organisaatioiden kanssa tehtyjen yhteistyösopimusten mukaan avustuksen määrää tarkistetaan vuosittain kirkolliskokouksessa. Muita kirkon yhteydessä toimivia järjestöjä avustetaan erillisellä määrärahalla.

Kirkon rahoittama ja Filantropia ry:n koordinoima ”Yhdessä kirkossa” -hanke on osoittautunut tärkeäksi ja toimivaksi ukrainalaisia yhdistäväksi toimintamuodoksi. Ukrainalaisten kotouttamista edistetään hankkeen toimesta, mutta sen palveluksessa ei ole pappia, joka voisi toimittaa ukrainankielisiä palveluksia ja pyhiä toimituksia. Arkkipiispa Elian Ukrainan vierailun yhteydessä sovittiin yhdessä metropoliitta Epifanin kanssa papin kutsumisesta säännöllisesti Suomeen. Tämä toiminta edellyttää erillistä Filantropia ry:lle osoittavaa määrärahaa. Seurakunnat osallistuvat omalla osuudellaan kustannuksiin ja sopivat Filantropia ry:n kanssa kustannusten jaosta. Avustusmääräraha osoitetaan talousarviovuodelle 2026 ja taloussuunnitelma vuodelle 2027.

Vuoden 2026 talousarvioon on lisätty 15 000 euroa asiantuntijapalveluihin sijoitusten tarkastelua varten rakenteellisen säästöohjelman mukaisesti. Talousvaliokunta katsoo, että asiantuntijan on tarpeen tarkastella kirkon koko sijoitustoimintaa.

26. marraskuuta 2025

Teo Merras

Talousvaliokunnan puheenjohtaja

Elina Lehmuskoski

Sihteeri

Asiaan 6 on tullut kaksi vastaesitystä:

Vastaesitys asiaan 6. Suomen ortodoksisen kirkon vuoden 2026 talousarvio ja taloussuunnitelma

Vastaesitys

Tehdään muutos kohtaan *Kustannuspaikka 301 Avustukset ja yhteistyösopimukset*. Muutos kuuluu seuraavasti:

Vähennetään valtionavustuksella Kirkkomuseosäätiön avustuksesta kirkollishallituksen esityksen mukaisesti 8 prosenttia, jolloin avustussumma on 190 000 euroa.

Perustelut

Kirkkomuseosäätiön ylläpitämä kirkkomuseo Riisa on keskeinen toimija Suomen ortodoksisen kirkon kulttuuriperinnön vaalijana. Tämä on yksi keskeisistä kirkon perustehtävistä. Emmekä tee työtä vain tätä päivää tai itseämme varten, emmekä vain seuraavaa talousarviovuodetta varten, vaan teemme sitä ikiaikaisen yhteisen arvokkaan perintömme vaalimiseksi myös tulevaisuutta ja tulevia sukupolvia varten.

Kirkolliskokous päätti jo vuosi sitten leikata Kirkkomuseosäätiön avustusta runsaasti yli sen, mitä kirkollishallitus jo omassa leikkausesitykseen ehdotti. Nyt tämä kaksinkertainen leikkaus tulisi talousvaliokunnan esityksen mukaan taas toistumaan.

Kirkkomuseo Riisa on sitä ylläpitävän säätiön johdolla monin eri tavoin sopeuttanut toimintojaan kuluvana vuonna, viimevuotisen avustusleikkauksen vuoksi. Toimintaa on kehitetty, perusnäyttely on parhaillaan uusittavana ja avautuu kiinnostavassa muodossa tammikuussa 2026. Aukioloaikoja on pystytty lisäämään, kävijämäärät ovat kasvussa, yhteistyötä eri museoiden, museoverkostojen ja mm. Valamon luostarin kanssa on lisätty, ja myös aivan uusia yhteistyöavauksia ollaan viemässä eteenpäin. Säätiöltä ja museon toimivalta johdolta saatujen tietojen mukaan toiminta on viritetty aika lailla äärirajoille taloudellisten ja inhimillisten resurssien suhteen.

Uusia avustusten leikkauksia tiedettiin tänäkin vuonna odottaa valtio-osuuksien vähenemisen vuoksi, ja kirkollishallituksen pohjaesityksessä ne onkin jo huomioitu. Yllätys on sen sijaan se, että viimevuotiseen tapaan, jo toista vuotta peräkkäin, kirkolliskokouksen talousvaliokunta esittää edelleen lisää vähennyksiä avustuksiin kirkollishallituksen jo esittämien vähennysten päälle. Esitetty lisävähennys voi olla museon ensi vuoden toiminnan kannalta jopa kriittisen vaikea.

Lopulta kyse on arvoista, siitä mitä kirkolliskokous ja sen edustajat pitävät tärkeänä. Viittauksena lähetekeskustelussa käytettyyn puheenvuoroon, museotoiminta ei ole vain peruskokoelmanäyttelyä, vaihtuvia näyttelyjä, esineiden esilläpitoa. Se on myös tutkimusta, asiantuntija-apua, opetusta. laaja-alaista ortodoksisen kulttuuriperinnön suojelua, sen vaalimista ja edelleen kehittämistä.

Näillä perustein talousvaliokunnan esittämä 20.000 euron lisäleikkaus avustuksiin ei ole perusteltu, ja tämä määräraha tulisi palauttaa budjettiesitykseen. Talousvaliokunta voi harkintansa mukaan tarkistaa vastaavalta osin talousarvion loppusummaa ilman vaikutuksia muihin kustannuspaikkoihin.

Jussi Kauhanen

Vastaesitys asiaan 6 Suomen ortodoksisen kirkon vuoden 2026 talousarvio ja taloussuunnitelma

Vastaesitys

Kirkolliskokous varaa Ortodoksisto.fi-sivuston päivittämiseen ja kehittämiseen 15 000 euron määrärahan vuodelle 2026 kustannuspaikalle 205 Kirkon kasvatus-, diakonia- ja maahanmuuttajatyö. 15 000 euron avustus katetaan kustannuspaikalta 301 Avustukset ja yhteistyösopimukset Ortodoksisten nuorten liiton (ONL) avustuksesta.

Perustelut

Kirkollishallituksen kokouksen 31.8.2023 perustelutekstin mukaan: ”Ortodoksisto.fi -sivusto on ortodoksista kasvatusta ja opetusta tukeva sivusto. Sinne kootaan aineistoa erityisesti kotona, seurakunnissa ja kouluissa tapahtuvaa kasvatusta, koulutusta ja opetusta varten.”

Kirkolliskokous on vuonna 2021 myöntänyt 75 000 euron määrärahan kolmelle vuodelle 2022–2024 Ortodoksisto.fi-sivun kehittämiseen ja ylläpitämiseen.

Ortodoksisto.fi-sivuston tukeminen edistää vuosille 2026–2030 hyväksyttyä kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelman painotusta kasvatustyöhön.

ONL:n vuosittainen avustus tulee jatkossa arvioida kirkolliskokouksessa talousarvion käsittelyn yhteydessä joka vuosi.

Ritva Bly
Jefim Brodkin
Kim Kilpinen
Raija Kivimäki
Sofia Laukkanen
Tanja Leskinen
Timo Nykänen
Kaisa Pahkala
Elina Palola
Rauno Pietarinen
Aleksander Roszczenko
Ulla Saarinen
Irina Tchervinskij-Matsi

5. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

6. Ilmoitusasiat

7. Loppurukous

8. Istunnon päättäminen

Esityslista

Kirkolliskokouksen VII täysistunto 26. marraskuuta 2025 klo 18.45

1. Alkurukous

2. Läsnaolijoiden toteaminen

3. Esityslistan hyväksyminen

4. II käsittely

Asia 6. Suomen ortodoksisen kirkon vuoden 2026 talousarvio ja taloussuunnitelma

Talousvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Talousvaliokunta ei pyytänyt lausuntoja muilta valiokunnilta, mutta keskusteli asiasta sivistys-, hallinto- ja lakivaliokuntien kanssa. Talousvaliokunta kuuli arkkipiispa Eliaa, metropoliitta Arsenia, palvelukeskuksen johtaja Jari Rönkköä, kirkon talouspäälikkö Henna Mynttistä ja kirkolliskokouksen stueretteja.

Päätösesitys

Vuoden 2026 talousarvio ja vuosien 2027–2028 taloussuunnitelma on laadittu kirkolliskokouksen hyväksymän kirkon talouden rakenteellisten muutosten suunnitelman mukaan. Talousvaliokunta yhtyy kirkollishallituksen esitykseen seuraavin muutoksin:

- *KP 301 Avustukset ja yhteistyösopimukset:* Vähennetään valtionavustuksella katetusta Kirkkomuseosäätiön avustuksesta 8 prosentin sijasta 10,5 prosenttia, eli vähennetään kirkollishallituksen esityksestä 20 000 euroa, jolloin avustussumma on 170 000 euroa.
- *KP 301 Avustukset ja yhteistyösopimukset* Lisätään 25 000 euroa (2026–2027) Filantopia ry:n kautta käytettäväksi ukrainalaisten parissa tehtävään työhön.

Määrärahalla katetaan Ukrainasta vierailevan papin kulut.

- *KP 401 Julkaisutoiminta* Lisätään 3 000 euroa per vuosi (2026–2028) Euhologionin uudistetun laitoksen toimittamiseksi ja kustantamiseksi
- *KP 301 Avustukset ja yhteistyösopimukset* Lisätään 16 000 euroa peruskorjausavustuksiin
- *KP 119 Palvelukeskuksen yhteiset kulut* Lisätään 5 000 euroa palvelukeskuksen työntekijöiden työhyvinvoinnin edistämiseen
- *KP 119 Palvelukeskuksen yhteiset kulut* Lisätään sijoitusten tarkastelun asiantuntijapalveluihin 15 000 euroa
- *KP 114—116* Lisätään 1000 euroa jokaisen hiippakunnan nuorisovaltuustolle toiminnan kehittämiseen
- *KP 201 Keskusrekisteri* Lisätään 168 350 euroa EOAVH-hankkeen kustannuksiin ja sama summa avustuksiin. Kustannusvaikutus on 0 euroa.
- *KP 119 Palvelukeskuksen yhteiset kulut* Lisätään 6000 euroa aloitteen 19 mukaisen laatumittariston kehittämiseen.
- ***KP 205 Kirkon kasvatus, diakonia ja maahanmuuttajatyö* Lisätään 15 000 euron avustus ortodoksisto.fi -sivuston päivittämiseen ja kehittämiseen. Avustus katetaan vuoden 2026 ylijäämästä.**

Näiden muutoksien jälkeen vuoden 2026 talousarvion loppusumma on 76 000 euroa ylijäämäinen. Taloussuunnitelmavuosien 2027 loppusumma on 218 200 ja vuoden 2028 loppusumma 519 400 euroa ylijäämäinen. Talousvaliokunta toteaa, että tässä vaiheessa vuosien 2027 ja 2028 ennustaminen on äärimmäisen vaikeaa tulojen muodostumisen epävarmuuden vuoksi. Kirkon tase kestää myös tilapäiset alijäämävuodet.

Mikäli talousarviovuosien 2027–2028 arvioitu ylijäämä ylittää 100 000 euroa selvitetään mahdollisuutta palauttaa ylimenevä osa takaisin seurakunnille strategian päälinjausten toteuttamiseksi. Kirkollishallitus laatii periaatteet, joilla palautus lasketaan.

Yleisen taloudellisen epävarmuuden vuoksi kirkollishallituksen tulee valmistella tulevaisuuden riskianalyysi, joka ottaa huomioon eri taloudelliset skenaariot tuloissa ja menoissa.

Päätöksen perustelut

Vuoden 2025 osalta Suomen ortodoksisen kirkon valtionavun lähtötaso arvioitiin uudelleen ja kirkon valtionapu laski 2 771 000 eurosta 2 382 000 euroon. Suomen hallituksen talouden sopeuttamistoimet jatkuvat ja hallituksen esitys vuoden 2026 talousarviosta sisältää ylimääräisen 200 000 euron valtionavun leikkauksen ortodoksiselle

kirkolle vuosille 2026 ja 2027. Hallituksen esityksessä vuodelle 2026 Suomen ortodoksiselle kirkolle esitetään valtionapua 2 192 000 euroa. Tämän hetkisen tiedon mukaan vuonna 2028 valtionapu palautuu vuoden 2025 tasolle.

Järjestöjen (ONL, Filantropia) ja Valamon opiston toiminta ovat osa kirkon strategisia painopisteitä ja siksi niille annettavia avustuksia ei vähennetä. Edellä mainittujen organisaatioiden kanssa tehtyjen yhteistyösopimusten mukaan avustuksen määrää tarkistetaan vuosittain kirkolliskokouksessa. Muita kirkon yhteydessä toimivia järjestöjä avustetaan erillisellä määrärahalla. *Kirkolliskokous on hyväksynyt uuden strategian vuosille 2026-2030. Strategian painopiste vuodelle 2026 on kasvatus- ja nuorisotyö.*

Kirkon rahoittama ja Filantropia ry:n koordinoima ”Yhdessä kirkossa” -hanke on osoittautunut tärkeäksi ja toimivaksi ukrainalaisia yhdistäväksi toimintamuodoksi. Ukrainalaisten kotouttamista edistetään hankkeen toimesta, mutta sen palveluksessa ei ole pappia, joka voisi toimittaa ukrainankielisiä palveluksia ja pyhiä toimituksia. Arkkipiispa Elian Ukrainan vierailun yhteydessä sovittiin yhdessä metropoliitta Epifanin kanssa papin kutsumisesta säännöllisesti Suomeen. Tämä toiminta edellyttää erillistä Filantropia ry:lle osoittavaa määrärahaa. Seurakunnat osallistuvat omalla osuudellaan kustannuksiin ja sopivat Filantropia ry:n kanssa kustannusten jaosta. Avustusmääräraha osoitetaan talousarviovuodelle 2026 ja taloussuunnitelma vuodelle 2027.

Vuoden 2026 talousarvioon on lisätty 15 000 euroa asiantuntijapalveluihin sijoitusten tarkastelua varten rakenteellisen säästöohjelman mukaisesti. Talousvaliokunta katsoo, että asiantuntijan on tarpeen tarkastella kirkon koko sijoitustoimintaa.

26. marraskuuta 2025

Teo Merras

Elina Lehmuskoski

Talousvaliokunnan puheenjohtaja

Sihteeri

5. Ilmoitusasiat

Kirkolliskokousseminaari järjestetään 21.-22.8.2026.

Hotellihuoneiden luovutus huomenna klo 12 mennessä.

Matkalaskut voi toimittaa sihteeristölle kokouspaikalla tai sähköpostilla osoitteeseen

kirkollishallitus@ort.fi

6. Stuerrien ja valiokuntasihereiden muistaminen

8. Arkkipiispan päätöspuhe

9. Loppurukous

10. Istunnon päättäminen
